

T.C
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETİM ELEMANLARININ
ÖĞRETİMSEL YETERLİKLERİNE İLİŞKİN ALGILARI VE
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Onur BALI

MALATYA, 2015

T.C
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETİM ELEMANLARININ
ÖĞRETİMSEL YETERLİKLERİNE İLİŞKİN ALGILARI VE
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Onur BALI

Danışman: Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ

Malatya, 2015

T.C.
İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

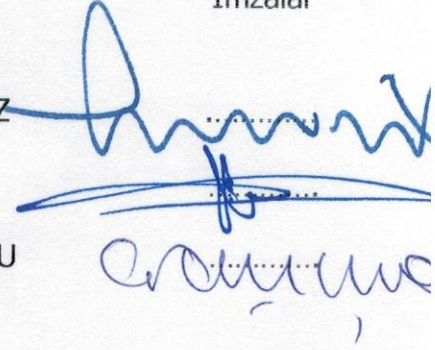
Onur BALI tarafından hazırlanan EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÖĞRETİMSEL YETERLİKLERİNE İLİŞKİN ALGILARI VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ başlıklı bu çalışma, 15.07.2015 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmzalar

Başkan (Tez Danışmanı): Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ

Üye: Doç. Dr. Necdet KONAN

Üye : Doç. DR. Celal Teyyar UĞURLU

O N A Y

...../201..

Prof.Dr. Celal ÇAKAN
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ' in danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarının Öğretimsel Yeterliklerine İlişkin Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

22 / 06 / 2015

Onur BALI

ÖNSÖZ

Tez çalışmam süresince, araştırmamın her aşamasında bana yardımcı olup yol gösteren, yapıcı eleştirileriyle beni yönlendiren, tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ'e ve fikir alışverişinde bulunduğum diğer tüm değerli hocalarıma gönülden teşekkürlerimi sunarım.

Onur BALI

ÖZET

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÖĞRETİMSEL YETERLİKLERİNE İLİŞKİN ALGILARI VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

BALI, Onur

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ

Temmuz-2015, XI + 84 sayfa

Bu araştırmanın amacı; İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin; derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algılarını ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek ve bu ikisi arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Araştırma hem ilişkisel hem tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 4383 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini uygun örnekleme yöntemine göre seçilen 1075 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen "Öğretim Elemanı Öğretimsel Yeterlik Ölçeği" ve Üstüner (2006) tarafından geliştirilen "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırmada, öğrenim görülen program, cinsiyet, sınıf düzeyi ve öğretim türü bağımsız değişkenlerine ilişkin analizler yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 21.0 ve Amos 18 paket programlarından faydalanılmıştır. Araştırmanın alt problemlerinin cevap bulmak amacıyla; betimsel istatistik hesaplamaları, t-testi, ANOVA testi, Dunnett's C testi,

Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis testi yapılmış ve Spearman korelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin; derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algılarının "orta" ($\bar{X}=3.14$), öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının ise, "çok" düzeyinde olduğu tespit edilmiştir ($\bar{X}=3.86$). Ayrıca öğrencilerin; öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($r=.206$; $p<.05$).

Araştırma kapsamında, öğrencilerin öğretim elemanlarına ilişkin yeterlik algısı ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları farklı değişkenler (öğrenim görülen program, cinsiyet, sınıf düzeyi, öğretim türü) açısından incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algılarının iki, üç ve dördüncü sınıflara kıyasla anlamlı şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının diğer sınıflara kıyasla daha düşük olduğu ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla mesleğe yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Eğitim Fakültesi, Öğretim Elemanı, Öğretimsel Yeterlik, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE FACULTY OF EDUCATION STUDENTS' PERCEPTIONS ABOUT THEIR INSTRUCTORS' INSTRUCTIONAL COMPETENCIES AND THEIR ATTITUDES TOWARDS TEACHING PROFESSION

BALI, Onur

M.S., İnönü University, Institute of Educational Sciences

Educational Administration and Supervision

Advisor: Professor Doctor Burhanettin DÖNMEZ

July, 2015, XI + 84 Pages.

The purpose of this research is to determine the İnönü University Faculty of Education students' perceptions about their instructors' instructional competencies and students' attitudes towards teaching profession and to investigate the relationship between those two.

This research was designed in both correlational and survey model. The population of the research is 4383 students studying at the İnönü University Faculty of Education in 2014-2015 academic year. The sample of the research is 1075 students selected according to the convenience sampling. The data of the research was collected by using the "Instructor's Instructional Competence Scale" which is developed by the researcher and the "Attitude Scale of Teaching Profession" developed by Üstüner (2006). In this research, analyses made for the department, gender, grade and education type independent variables.

SPSS 21.0 and Amos 18 statistical softwares were used in the analysis of the collected data. In order to answer the sub-problems of the research, descriptive statistics, t-test, One-Way ANOVA, Dunnett's C test, Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis test and Spearman correlation analysis was used.

As a result of the analyses made, attitude level of the İnönü University Faculty of Education students' towards their instructors' instructional competencies is found out as "moderate" ($\bar{X}=3.14$) level. Students' attitudes towards teaching profession is found out as "high" ($\bar{X}=3.86$) level. Also positive and low level of correlation has been determined between the students' perceptions about their instructors' instructional competencies and students' attitudes towards teaching profession ($r=.206$; $p<.05$).

Within the study, students' attitudes towards instructors' instructional competencies and students' perceptions towards teaching profession has been analyzed in terms of different variables (department, gender, grade and education type). According to the research results, first grade students' attitudes towards instructors' instructional competencies is found out meaningfully high when compared with the second, third and fourth grades. Besides, third grade students' attitudes toward teaching profession is found out meaningfully low when compared with the students from other grades. Also, it is found out that girls has more positive attitude towards teaching profession when compared with the boys.

Key Words: Faculty of Education, Instructor, Instructional Competency, Attitude Towards Teaching Profession.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
KABUL VE ONAY SAYFASI	I
ONUR SÖZÜ	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar LİSTESİ	XI

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Problem Cümlesi	6
1.3.1. Alt Problemler	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Varsayımlar	8
1.5. Sınırlılıklar	8
1.6. Tanımlar	8

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Bilgiler	10
2.1.1. Yeterlik Kavramı	10
2.1.2. Öğretimsel Yeterlik	11
2.1.3. Öğretmen Yeterlikleri	12
2.1.4. Tutum Kavramı	20
2.1.5. Tutumu Oluşturan Ögeler	22
2.1.6. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	23

2.2. İlgili Araştırmalar	25
2.2.1. Öğretimsel Yeterlik ile İlgili Araştırmalar	25
2.2.2. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumla İlgili Araştırmalar	32

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	38
3.2. Evren ve Örneklem	39
3.3. Veri Toplama Araçları	42
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	42
3.3.2. Öğretim Elemanı Öğretimsel Yeterlik Ölçeği	42
3.3.3. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	47
3.4. Verilerin Analizi	48

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	52
4.1.1. Öğrenim Görülen Program Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum	53
4.1.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum	55
4.1.3. Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum	56
4.1.4. Öğretim Türü Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum	57
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	58
4.2.1. Öğrenim Görülen Program Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum	59
4.2.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum	61
4.2.3. Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum	63
4.2.4. Öğretim Türü Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum	65
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	66

BÖLÜM V
SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar	67
5.2. Öneriler	69
5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler	69
5.2.2. Araştırmacılar için Öneriler	70
KAYNAKÇA	71
EKLER	81
EK 1. Uygulama İzin Yazısı	82
EK 2. Öğretim Elemanı Öğretimsel Yeterlik Ölçeği	83
EK 3. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	84

TABLolar LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. TDA Mesleki Yeterlik Kriterleri	15
Tablo 2. MEB Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri	16
Tablo 3. Evren ve Örnekleme Yer Alan Öğrencilerin Bağımsız Değişkenlere Göre Dağılımı	41
Tablo 4. Öğretim Elemanı Öğretimsel Yeterlik Ölçeği'ne İlişkin AFA Sonuçları ..	45
Tablo 5. Öğretim Elemanı Öğretimsel Yeterlik Ölçeği'ne İlişkin Uyum İyiliği Değerleri	46
Tablo 6. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği'ne İlişkin Uyum İyiliği Değerleri	48
Tablo 7. Katılımcıların Katılma Derecelerine İlişkin Puan Aralıkları	49
Tablo 8. Öğretim Elemanı Öğretimsel Yeterlik Ölçeğine İlişkin betimsel Analiz Sonuçları	52
Tablo 9. Bölümlere Göre, ÖEÖYÖ'ne İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları	54
Tablo 10. ÖEÖYÖ'ne İlişkin Ortalama Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre t- testi Sonuçları	55
Tablo 11. ÖEÖYÖ'ne İlişkin Ortalama Puanların Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Varyans Analizi Sonuçları	58
Tablo 12. ÖEÖYÖ'ne İlişkin Ortalama Puanların Öğretim Türü Değişkenine Göre t-testi Sonuçları	58
Tablo 13. ÖMYTÖ'ne İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları	59
Tablo 14. Bölümlere göre, ÖMYTÖ'ne İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları	60
Tablo 15. ÖMYTÖ'ne İlişkin Ortalama Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları	62
Tablo 16. ÖMYTÖ'ne İlişkin Ortalama Puanların Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	63
Tablo 17. ÖMYTÖ'ne İlişkin Ortalama Puanların Öğretim Türü Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları	65

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu ve araştırmanın konusu hakkında bilgi verilerek; araştırmanın problem cümlesi ve alt problemleri açıklanmış; çalışmanın amacına, önemine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İlk insandan günümüze dek, insanoğlunun gerek kendine gerekse çevresine ilişkin bilgisi gün geçtikçe artmaktadır. Tarih öncesi çağlardan başlayarak günümüze kadar uzanan ve insanoğlunun yaşamını etkileyen ve kaderini çizen birçok değişim ve gelişim, insanoğlunun sahip olduğu bilgi birikimindeki artış sayesinde yaşanmıştır. Fakat insanlığın kaderini çizen bu gelişmeler bir anda değil, önceki kuşaklar tarafından aktarılan bilgi birikimi ile mümkün olmuştur. Bu noktada sahip olunan bilginin diğer insanlara ve gelecek kuşaklara aktarımı son derece önem taşımaktadır. Toplumun sahip olduğu bilgi birikiminin planlı ve sistemli bir şekilde genç bireylere aktarımı ise eğitim ile mümkün olmaktadır.

Günümüzde eğitime ilişkin pek çok tanım yapılmaktadır. Eğitim en genel anlamıyla insanları belli amaçlara göre yetiştirme süreci olarak tanımlanabilir (Fidan, 2012). Bu süreçte kişiye hedeflenen bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırılır. Ertürk (2013) eğitimi, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı ve istedik değişimler meydana getirme süreci olarak tanımlamıştır. Oğuzkan'a (1985) göre ise eğitim; "önceden belirlenmiş esaslara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkinlikler dizgesidir". Eğitim kavramı soyut ve sınırları net olarak çizilemeyen bir kavram olduğu için,

alanyazında eğitime ilişkin pek çok farklı tanım bulmak mümkündür. Fakat yukarıdaki tanımlar incelendiğinde eğitimin belirli bir plan dahilinde, kontrollü şekilde gerçekleştirilen bir süreç olduğu sonucuna varılabilir.

Eğitim süreci genellikle eğitim verme amacıyla oluşturulmuş özel ortamlar olan okullarda gerçekleştirilir. Elbette eğitim olgusu okullarla sınırlandırılmaz. Bireyler okullar dışında da eğitilebilirler, eğitim alabilirler ancak, okullar ve okullarda yer alan sınıflar bu iş için özel olarak oluşturulmuş çevreler olduğundan, buralarda olup bitenlerin diğer ortamlardan farklı olması beklenir (Demirtaş, 2014). Çeşitli eğitim tanımlarında da yer alan, "istendik, önceden belirlenmiş, planlı bir şekilde" gibi ifadeler ancak söz konusu eğitim, bu iş için özel olarak oluşturulmuş kontrollü ortamlarda (eğitim kurumları), bu alanda uzmanlaşmış kişiler tarafından gerçekleştirildiğinde hayat bulabilir. Şüphesiz ki bireyler hayatları boyunca, aile, akran grupları, çevre gibi pek çok kaynaktan pek çok şey öğrenirler. Fakat okullarda verilen eğitimin formal yapısı dikkate alındığında, eğitim kurumları; bu yönüyle bireyin eğitimine katkısı olan diğer kaynaklardan kolaylıkla ayrılır.

Okullarda gerçekleştirilen eğitimin başarısını öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler, süreçte kullanılan materyaller, okulun fiziki imkanları gibi pek çok faktör etkileyebilir. Fakat bunların arasında öğretmenler; eğitim hizmetini alan öğrenciler ile doğrudan etkileşim halinde olmaları ve sınıf içinde öğretimi sağlayan esas unsur olmalarından dolayı ayrı bir öneme sahiptir. Eğitim örgütlerinin önemli unsurlarından biri olan öğretmenlerin öğretimsel nitelikleri, eğitimdeki başarıyı önemli oranda etkilemektedir (Arastaman, 2013). Daha fazla nitelik ve yeterliğin gerektiği günümüzde çağdaş bir öğretmen, sadece öğrencilere ders veren ve onları değerlendiren bir kişi olmaktan ziyade öğretme-öğrenme süreçlerini örgütleyebilen, iyi bir yönetici, iyi bir gözlemci ve iyi bir rehber olmak durumundadır (Gökçe, 2000).

Öğretmenlerin meslekî açıdan yetişmişlik ve yeterlik düzeyi, sunacakları eğitimin kalitesini önemli ölçüde etkileyecektir (Gönüllü, 2009). Öğretmenin verdiği eğitimin kaliteli olabilmesi için öncelikle öğretmenin iyi yetiştirilmiş olması gerekir. Öğretmen niteliğinin yükseltilmesi, öğretmenin hem hizmet öncesinde

iyi yetiştirilmesi hem de hizmet içinde kendisini geliştirecek imkânlardan yararlanmasını sağlamakla mümkün olabilir (Seferoğlu, 2001). Bu noktada nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesinde; ülkenin öğretmen ihtiyacını karşılayan ve öğretmen yetiştiren kurumlar olan Eğitim Fakülteleri ve Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının eğitiminden sorumlu olan öğretim elemanları da önemli sorumluluk sahibidir. Zira, nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesinde en önemli etken, onları yetiştiren öğretim elemanlarının niceliksel ve niteliksel yeterliğidir (Köseoğlu, 1994). Öğretmen adayında bulunması gereken niteliklerin öncelikle öğretmen yetiştiren öğretim elemanlarında bulunması gerekmektedir. Çünkü öğretmenin niteliği büyük ölçüde kendisini yetiştiren öğretmenlerin niteliğine bağlıdır (Nas, 1992: 363). Ayrıca, öğretmen yetiştirmede, öğretim elemanının davranışları, yetiştireceği öğretmenlere örnek teşkil etmesi ve model oluşturmasından dolayı da önemlidir (Köseoğlu, 1994).

Yeterliğe ilişkin alanyazın incelendiğinde, yeterlikle ilgili yapılan çalışmaların genellikle öğretmen, öğretmen adayı ya da öğretim elemanlarının kendilerine ilişkin özyeterlik algıları ilgili olduğu görülmektedir (Altunçekiç, Yaman, Koray, 2005; Çakır, Kan, Sünbül, 2006; Ekici, 2006; Ekici, 2008; Özdemir, 2008; Tebbs, 2000; Wang, 2005). Bununla birlikte, öğretmenlerin yeterlik alanlarını belirlemeye ve öğrencilerin öğretmenlere ve öğretim elemanlarına ilişkin yeterlik algısını belirlemeye yönelik çeşitli çalışmalar da yapılmıştır (Arslantaş, 2011; Erginer, Erginer ve Bedir: 2009; Köseoğlu, 1994; Smith ve Simpson, 1995; Şen ve Erişen; 2002; Tigelaar, Dolmans, Wolfhagen ve Van der Vleuten, 2004; Tutkun ve Gür Erdoğan, 2012). Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen öğretim hizmetinden faydalanan öncelikli grubun öğrenciler olduğu da göz önünde bulundurulduğunda, öğretim elemanlarının kendilerine ilişkin özyeterlik algılarının belirlenmesinin yanı sıra, öğrencilerin de öğretim elemanlarına yönelik algılarının belirlenmesi, öğretim elemanı davranışlarının öğrencilerin gözünden nasıl anlaşıldığına ilişkin bir resim çizmesi açısından önemlidir. Bununla birlikte öğrenci algılarının belirlenmesi, hem öğretim elemanlarının öğretim sürecindeki eksikliklerinin belirlenmesi ve giderilmesi, hem de öğretim sürecinin iyileştirilmesi açısından da önem taşımaktadır.

Bireyin mesleğindeki başarısını etkileyen faktörlerden biri de, bireyin mesleğine ilişkin tutumudur (Arastaman, 2013). Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Smith, 1968, Akt. Kağıtçıbaşı, 2010: 110). Tutumlar gözlemlenememelerine karşın, bireylerin tutumları; onların sevgilerini, nefretlerini ve davranışlarını önemli ölçüde etkilerler (Morgan, 1999).

Kişinin mesleğine olan etkisi açısından bakıldığında ise, kişinin mesleğine karşı olan tutumu, onun meslekteki başarısını etkileyen faktörlerden biridir. (Arastaman, 2013). Eğitim sürecinin en önemli aktörlerinden biri olan öğretmenler özelinde düşünüldüğünde ise, öğretmenlerin mesleklerine ilişkin tutumları genel olarak onların mesleklerini sevmeleri, mesleklerine bağlı olmaları, toplumsal olarak mesleklerinin gerekli ve önemli olduğunun bilincine ulaşmaları ve dolayısıyla kendilerini sürekli geliştirmek durumunda olduklarına inanmaları ile ilgilidir (Temizkan, 2008). Kısacası öğretmenin mesleğine yönelik tutumu, onun mesleği nasıl algıladığını yansıtır ve onun meslekteki başarısını etkiler (Terzi ve Tezci, 2007; Üstün, Erkan ve Akman, 2004).

Öğretmenlerin mesleğe karşı tutumu, onların başarı ve verimliliklerini etkileyen en önemli unsurlardan biridir (Erdem, Gezer ve Çokadar, 2005). Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları, öğretmenlerin mesleğin gerekliliklerini yerine getirmesinde büyük önem taşımaktadır (Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu, 2009). Çünkü bireyin bir mesleğe ilişkin tutum ve algıları, bireyin o mesleğe ilişkin mesleki yeterlilik algılarını ve meslekteki başarısını etkilemektedir (Terzi ve Tezci, 2007).

Bireyler doğuştan tutum sahibi olarak doğmazlar. Tutumlar, aile, akran grupları, kitle iletişim araçları vb. gibi unsurların etkisiyle öğrenme yoluyla kazanılırlar ve zaman içinde gelişme ve değişme gösterebilirler (Kağıtçıbaşı, 2010). Fakat tutumun gücü, bireyin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal özelliklerinin toplamına eşit olduğundan, tutum ne kadar güçlüyse o tutumu değiştirmek de o kadar güçtür (Yenilmez ve Özabacı, 2003).

Öğretmenlik bilgi ve becerinin yanı sıra tutum ve düzenli alışkanlıkları da gerektiren bir meslektir. Bu nedenle okullarda öğrenim gören öğretmen

adaylarının meslekle ilgili değer ve tutum kazanmaları da en az bilgi kadar gereklidir (Çeliköz ve Çetin, 2004). Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları, tıpkı diğer tutumlar gibi öğrenme yoluyla sonradan kazanıldığı için, öğretmen adaylarına eğitimleri sırasında olumlu tutumlar kazandırabilmek mümkündür. İstemediği bir mesleği tercih etmek zorunda kalmış, mesleğini etkili bir şekilde yürütebilmek için gerekli bilgileri özümsememiş, çalışma ve gelişmeye hevesi olmayan öğretmen adaylarının nitelikli öğretmen olarak yetiştirilmesi zordur (Pehlivan, 2009, Akt. Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011). Çeliköz ve Çetin'e (2004) göre ise, öğretmen adayları, eğitim süreçlerinde mesleklerine yönelik olumlu tutumlara sahip olarak yetiştirilebilirlerse, öğretmenlikleri sırasında; öğrencilere karşı daha olumlu tavırlar sergiler, içten ve samimi davranır, öğrencileri daha kolay motive eder, zamanlarını etkili kullanır, araştırmacı olur, yaratıcı düşünür, yenilikleri öğrenme ortamına daha kolay aktarır, katı kuralcı olmaz ve görevlerini eksiksiz yerine getirirler. Kısacası mesleklerini severek yapar, mesleklerinden zevk alır ve dolayısıyla bir öğretmenin görev, sorumluluk ve rollerini daha iyi bir şekilde üstlenebilirler. Bu sebeple öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının belirlenmesi ve olumsuz tutuma sahip öğretmen adaylarına olumlu tutumlar kazandırılması, tutumların öğretmenlerin meslekteki mutluluk ve başarılarını etkilediği de göz önünde bulundurulduğunda, gelecekteki öğretmenlerin mesleklerini daha etkili şekilde yerine getirmelerini sağlamak açısından önem taşımaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin; öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ve derslerine giren öğretim elemanlarının öğretilsel yeterliklerine ilişkin algılarını belirlemek ve bu ikisi arasındaki ilişkiyi incelemektir.

1.3. Problem Cümlesi

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ne düzeydedir?

1.3.1. Alt Problemler

- 1) İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları ne düzeydedir ve bu algılar;
 - a) öğrenim görülen program değişkenine göre ne düzeydedir?
 - b) cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
 - c) sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
 - d) öğretim türü değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
- 2) İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ne düzeydedir ve bu tutumlar;
 - a) öğrenim görülen program değişkenine göre ne düzeydedir?
 - b) cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
 - c) sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
 - d) öğretim türü değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
- 3) İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları ve öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesinde en önemli etken, onları yetiştiren öğretim elemanlarının niceliksel ve niteliksel yeterliğidir (Köseoğlu, 1994). Öğretmen adayında bulunması gereken niteliklerin öncelikle öğretmen yetiştiren öğretim elemanlarında bulunması gerekmektedir. Çünkü öğretmenin niteliği büyük ölçüde kendisini yetiştiren öğretmenlerin niteliğine bağlıdır (Nas, 1992: 363). Ayrıca öğretmen yetiştirmede, öğretim elemanının davranışları, yetiştireceği öğretmenlere örnek teşkil etmesi ve model oluşturmasından dolayı

da önemlidir (Köseoğlu, 1994). Bu nedenle, bu çalışma, geleceğin öğretmenlerini yetiştiren öğretim elemanlarının, öğretmenlerin sahip olmalarını beklediğimiz öğretimsel yeterliklere ne düzeyde sahip olduğunu belirlemesi açısından önem taşımaktadır.

Bireyin mesleğine ilişkin tutumu bireyin mesleğindeki başarısını etkileyen faktörlerden biridir (Arastaman, 2013). Öğretmenlerin mesleğe karşı tutumu, onların başarı ve verimliliklerini etkileyen en önemli unsurlardan biridir (Erdem ve diğerleri, 2005). Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları, öğretmenlerin mesleğin gereklerini yerine getirmesinde büyük önem taşımaktadır (Durmuşoğlu ve diğerleri, 2009). Çünkü bireyin bir mesleğe ilişkin tutum ve algıları, bireyin o mesleğe ilişkin mesleki yeterlik algılarını ve meslekteki başarısını etkilemektedir (Terzi ve Tezci, 2007). Bu nedenle öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının, hem kendilerini eğiten öğretim elemanlarının yeterliklerine ilişkin algılarının hem de mesleğe yönelik tutumlarının belirlenmesi, onların meslekteki davranışlarını ve mesleklerindeki başarılarını etkileyeceğinden önem taşımaktadır.

Alanyazında öğretmen ve öğretim elemanı yeterliğine ilişkin çalışmalar incelendiğinde, bu çalışmaların daha çok öğreticinin kendisine ilişkin öz-yeterlik algısını belirlemeye dönük olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra, öğreticilerin kendilerine ilişkin öz-yeterlik algısı ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara da ulaşmak mümkündür. Fakat öğretmen yetiştirme sürecinde kilit role sahip olan ve öğretmenliğe ilerleyen yolda öğretmen adaylarına rol model olan öğretim elemanlarının yeterliklerinin, öğretmen adaylarının gözünden de nasıl algılandığının bilinmesi gerekir. Özellikle öğretim elemanının öğretim sürecindeki davranış ve uygulamalarının, öğrenciler için kalıcı izli bir yaşantı oluşturabileceği ve mesleğe yönelik tutumlarını etkileyebileceği de göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin mesleğe yönelik tutumları ve öğretim elemanlarına ilişkin yeterlik algılarını belirlemeye çalışan, bunun yanı sıra, bu ikisi arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bu çalışma önem taşımaktadır.

1.5. Varsayımlar

- 1) Öğrencilerin araştırmada kullanılan ölçme araçlarında yer alan soruları içtenlikle yanıtladıkları varsayılmaktadır.
- 2) Öğrencilerin, derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel faaliyetlerine ilişkin görüş ve gözlemleri vardır.
- 3) Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını oluşturabilecek görüş ve gözlemleri vardır.

1.6. Sınırlılıklar

- 1) Araştırma 2014-2015 eğitim-öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğrencilerin görüşleriyle sınırlıdır.
- 2) Öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları, araştırmada kullanılan ölçme aracında yer alan sorularla sınırlıdır.
- 3) Öğrencilerin, öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları, sadece derslerine giren öğretim elemanlarına ilişkin algılarıyla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Öğretim Elemanı: Yükseköğretim kurumlarında görevli her düzey ve unvandaki (öğretim üyesi, öğretim görevlisi, okutman, öğretim yardımcıları) akademik personele verilen genel ad.

Öğretim: Örgün ve yaygın eğitimde, bireyin öğrenmesini kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, materyalleri sağlama ve rehberlik faaliyetleridir.

Yeterlik: Bir meslek alanına özgü görevlerin yapılabilmesi için gerekli olan mesleki bilgi, beceri ve tutumlara sahip olma durumudur (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2008).

Öğretimsel Yeterlik: Öğretimi gerçekleştirecek öğretim elemanının, öğretim faaliyetlerini yerine getirebilmek için sahip olması gereken mesleki bilgi ve becerilerdir.

Tutum: Bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Smith, 1968, Akt. Kağıtçıbaşı, 2010: 110).

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde, kuramsal bilgiler kısmında araştırma konusu ile ilgili temel kavramlara ilişkin kuramsal bilgiler incelenirken, ilgili araştırmalar kısmında ise yeterlik, öğretimsel yeterlik ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumla ilgili yurtiçi ve yurtdışında yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Bilgiler

Bu bölümde araştırma konusuna paralel olarak; yeterlik, öğretimsel yeterlik, öğretmen yeterlikleri, tutum ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum kavramları üzerinde durulmuştur.

2.1.1. Yeterlik Kavramı

Şahin'in (2004) bir işin ya da görevin en iyi şekilde yerine getirebilmesi için sahip olunması gereken nitelikler olarak tanımladığı yeterlik kavramı, Başaran (2000) tarafından ise, insanın bir davranışı yapmak için gereken bilgi ve beceriye sahip olması olarak tanımlanmıştır.

Gündüz (2003: 43) ise yeterlik kavramını bir işi ya da görevi etkili bir şekilde yetine getirebilmek için sahip olunması gereken nitelikler olarak tanımlamıştır. Yeterlik kavramına ilişkin bir başka tanım ise; bir meslek alanına özgü görevlerin yapılabilmesi için gerekli olan mesleki bilgi, beceri ve tutumlara sahip olma durumudur (MEB, 2008).

Parry (1996) yeterliği; kişinin işinin önemli bir kısmını etkileyen ve işindeki performansı ile ilişkili olan bilgi, beceri ve tutumun bir birleşimi olarak

tanımlamıştır. Fakat buna rağmen yeterliğe ilişkin, yeterliği tutumdan bağımsız olarak yorumlayan tanımlar da vardır. Bir kişi, verilen bir görevi başarıyla yerine getirmek için gereken yeterliklere sahip olabilir fakat bu, onun bu işi yapmaya istekli olduğu anlamına gelmeyebilir (Sharbain ve Tan, 2012). Clark'a göre yeterlik, bize bir görevi yerine getirme becerisini verir fakat tutum ise bize bu görevi yerine getirme isteğini verir (1999, Akt. Sharbain ve Tan, 2012).

Çalışma hayatında yeterlik kavramı ise çalışanların kabul edilebilir bir performans ortaya koyduğuna ilişkin göstergeleri değerlendirirken temel alınan ölçüt ya da niteliklerdir (Şimşek, 2009: 241).

Yeterliğe ilişkin yapılan tanımlardan da anlaşılacağı gibi, yeterlik bir meslekte ya da verilen bir görevde başarılı olmanın ön koşulu olarak yorumlanabilir.

2.1.2. Öğretimsel Yeterlik

Öğretim kavramına ilişkin, alanyazında farklı tanımlara ulaşmak mümkündür. Fidan (2012) öğretimi; öğretme etkinliklerinin okullarda planlı, kontrollü ve örgütlenmiş faaliyetler olarak yapılması olarak tanımlamıştır.

Türk Dil Kurumu (2015) tarafından belli bir amaca göre gereken bilgileri verme işi olarak tanımlanan öğretim, Başar (2001: 1) tarafından ise öğrenme davranışının sağlanması amacıyla yapılan ön çabalar olarak tanımlanmıştır. Her ne kadar öğretim kavramına ilişkin alanyazında tek bir tanım olmasa da, kavrama ilişkin farklı tanımlardaki ortak noktalara bakıldığında, öğrenme davranışının oluşmasını kolaylaştıracak ve sağlayacak eğitsel faaliyetler, öğretim tanımı kapsamında düşünülebilir.

Bu bağlamda öğretimsel yeterlikler ise, öğretimi gerçekleştirecek kişinin, öğretimsel faaliyetleri sağlıklı bir şekilde yürütebilmesi ve öğrenmeyi sağlayabilmesi için sahip olması gereken mesleki bilgi ve beceriler şeklinde tanımlanabilir. Bu kapsamda öğretimi gerçekleştirecek kişinin, öğrenmeyi

sağlama amacıyla sahip olması beklenen bilgi, sergilemesi beklenen eğitsel davranış ve aktiviteler, öğretimsel yeterlikler kapsamında değerlendirilebilir.

Okul örgütü özelinde düşünüldüğünde, okullardaki eğitimin başarısını etkileyen pek çok faktör vardır. Öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler, öğretim sürecinde kullanılan materyaller, okulun bulunduğu çevre gibi etkenler eğitimin başarısını etkileyen unsurlara örnek gösterilebilir. Fakat bu unsurlar arasında öğretmenler, öğrencilerle doğrudan iletişim halinde olmaları ve öğretimi gerçekleştiren temel unsur olmaları nedeniyle ayrı bir öneme sahiptir. Okullarda öğretim süreci içerisinde önemli bir role sahip olan öğretmenlerin nitelikleri, eğitimi sürecinin başarıya ulaşmasını önemli şekilde etkilemektedir (Arastaman, 2013).

Yükseköğretim bağlamında düşünüldüğünde ise, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 22. maddesine göre öğretim elemanlarının; önlisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmek, bilimsel araştırmalara ve yayımlar yapmak, öğrencilere rehberlik etmek gibi görevleri bulunmaktadır. Öğretim elemanlarının, bu görevlerden eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürebilmesi için, bir takım yeterliklere sahip olması gerekmektedir. Nasıl ki öğretmenlerin nitelikleri, okullarda verilen eğitimin kalitesini ve başarıya ulaşmasını etkiliyorsa, öğretim elemanlarının nitelikleri ve davranışları da yükseköğretim kurumlarındaki eğitimin kalitesini ve sürecin başarısını etkilemeyecektir. Bu sebeple, öğretim elemanlarının da öğretim sürecini ve öğrencinin öğrenmesini doğrudan etkileyecek öğretimsel yeterliklere sahip olması gerekmektedir.

2.1.3. Öğretmen Yeterlikleri

Öğretmenlerin sahip olması öngörülen yeterliklere ilişkin yerli ve yabancı alanyazında pek çok farklı sınıflandırmaya ve yeterlik alanlarına ulaşmak mümkündür.

Öğretmenlik yeterliklerine ilişkin en genel sınıflandırma, özel alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür bilgisi şeklinde yapılabilir (Kuran,

2002; Özden, 2003; Şişman, 2006). 1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. Maddesi'ne bakıldığında da öğretmenlik yeterliklerine ilişkin benzer bir sınıflandırma bulunmaktadır. Buna göre; "Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır."

Yükseköğretim Kurumu ve Dünya Bankası tarafından yapılan çalışmalar sonucunda öğretmen ve öğretmen adaylarında bulunması gereken nitelikler ve özellikler bazı ölçütlere göre belirlenmiştir. Buna göre, öğretmenler ve öğretmen adayları, geniş bir dünya görüşüne ve genel kültüre sahip olmalı, öğreteceği konu alanını iyi bilmeli, öğretme ve öğrenme sürecine ilişkin bilgi ve becerilere sahip olmalıdır (Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK] ve Dünya Bankası, 1998, Akt. Akkuzu, 2012). Burada sıralanan 3 yeterlik alanı, aynı zamanda 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen öğretmen yeterlikleri ile de paralellik göstermektedir.

Etkili bir öğretmende bulunması gereken özellikleri Erden (1998), kişisel ve mesleki nitelikler olarak iki başlıkta incelemiştir. Buna göre etkili bir öğretmende bulunması gereken kişisel nitelikler; sabırlı, hoşgörülü, açık fikirli, destekleyici, sabırlı, anlayışlı ve esnek olma gibi özelliklerdir. Etkili bir öğretmende bulunması gereken mesleki nitelikler ise; genel kültür ve alan bilgisine sahip olma, öğretim sürecini planlama, katılımcı bir öğretim ortamı oluşturma, süreyi etkili kullanma ve öğrenci gelişimini izleme gibi mesleki beceri ve yeterliklerdir.

Moreno (2005) ise, öğretmen yeterliklerinin tanımlanmasında, önceki araştırmalardan elde edilen verilere ve kuramsal çerçevelere uygun olacak şekilde üç yeterlik alanından bahsetmektedir. Bunlar öğretmenliğin mesleki boyutu ile ilgili yeterlikler, öğretim ve sınıf içi çalışmalarla ilgili yeterlikler ve çalışma ortamı olan okul ile ilgili yeterliklerdir.

Türkmen (2003) öğretmen yeterlikleri konusunda, öğretmenin alanı ile ilgili, öğretim programları hakkında bilgi sahibi olması gerektiğini ve özellikle alanını iyi bilmek zorunda olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca öğretmen, alanındaki bilgi birikimini, sınıf içindeki uygulamalarında gösterebilmelidir.

Morais, Neves ve Alfonso (2005) tarafından yapılan çalışmaya göre ise, öğretmen yeterlikleri ile ilgili araştırmalar sadece öğretmenlerin sınıf içi öğretim uygulamaları ile sınırlandırılmamalıdır. Bunun yanı sıra öğretmen yeterlikleri denildiğinde, öğretmenlerin kişisel, sosyal ve mesleki nitelik ve özelliklerinin de incelenmesi gerekir.

Stoof, Martens ve Van Merriënboer (2000)'e göre, öğretmen yeterlikleri bilgi beceri ve tutumdan oluşan tutarlı bir bütündür ve bu nedenle öğretmen davranışlarının temelini öğretmenin yeterliği oluşturur (Akt. Korthagen, 2004: 80). Öğretmen yeterliği bir öğretmenin, performansı üzerindeki düşünceleri ve performansında kendini gösteren; bilgi, beceri ve tutumlarını da kullanarak öğretmenlik mesleğinin gereklerini yerine getirebilme becerisi olarak da tanımlanabilir (Nijveldt, Beijaard, Brekelmans, Verloop, ve Wubbels, 2005).

Öğretmen yeterliklerine ilişkin yapılan çalışmaların yanı sıra, Lunenberg (2002), öğretmen eğitimcilerinde bulunması gereken yeterlikleri incelemiş ve bunları altı başlıkta sınıflandırmıştır. Bunlar alan yeterlikleri, pedagojik ve didaktik yeterlikler, örgütsel yeterlikler, iletişim yeterlikleri, öğrenme ve yetiştirme yeterlikleri ve özel yeterliklerdir. Lunenberg (2002)'e göre, bir öğretmen eğitimcisi, alanına ilişkin gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalı, öğretmen adayları için uyarıcı tabanlı bir öğrenme ortamı hazırlayabilmeli, öğretim sürecine ilişkin yaptığı tercihleri öğretmen adaylarına açıklayabilmeli, farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabilmeli ve çalıştığı kurumun vizyon ve politikalarını aktif bir şekilde takip edebilmelidir.

Wang (2005), öğretmenlerin sahip olması gereken mesleki yeterlikleri; öğretim, sınıf yönetimi, iletişim, mesleki gelişim ve çocukların güvenliği olarak 5 başlık altında değerlendirmiştir. Bu alt başlıklardan *öğretim yeterlikleri*, öğrenci ihtiyaçlarına göre müfredatın ve öğrenme etkinliklerinin hazırlanmasını ve öğrenci davranışlarının değerlendirmesini; *sınıf yönetimi yeterlikleri*, öğrencilerin ilgilerini sınıf içi aktivitelere çekme becerisini; *iletişim yeterlikleri*, öğretmenin, öğrenciler, aile, okulun diğer unsurlarıyla iletişim halinde olmasını; *mesleki gelişim*, bireysel gelişimi, bilgi ve araştırmanın ön plana çıkarılmasını ve öğretimsel deneyimlerin iyileştirilmesini; *çocukların güvenliği* ise, öğretimin

güvenli bir ortamda gerçekleştirilmesi için sahip olunması gereken yeterlikleri kapsar.

Okullar için Öğretim ve Gelişim Ajansı (Training and Development Agency for Schools [TDA], 2007) tarafından İngiltere’de yapılan çalışmada, öğretmenlerin sahip olması gereken mesleki yeterlik kriterleri 3 ana başlıkta altında incelenmiş ve bu başlıklara ilişkin yeterlilik ve alt yeterlilikler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

TDA Mesleki Yeterlik Kriterleri

Mesleki Tutum	Mesleki Bilgi ve Anlayış	Mesleki Beceriler
- Çocuk ve gençlerle ilişkiler	- Öğretme ve Öğrenme	- Planlama
- Çalışma alanı	- Değerlendirme ve İzleme	- Öğretim
-Diğer kişilerle iletişim ve birlikte çalışma	- Konular ve Müfredat	- Değerlendirme, İzleme ve Geribildirim Verme
- Kişisel mesleki gelişim	- Matematik, Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	- Öğretimi ve Öğrenmeyi Gözden Geçirme
	- Başarı ve Çeşitlilik	- Öğrenme Ortamları
	- Yasal ve Gelişimsel Konular	Takım Çalışması ve İşbirliği

Bu alt başlıklardan öğretim yeterliği alt başlığı içerisindeki yeterlikler incelendiğinde; farklı öğretim yöntem ve materyallerini kullanma, sınıfta eşitliği ve katılımı ön plana çıkarma, yeni bilgileri eski bilgilerle ilişkilendirme, öğrencilerin yeni öğrenilen bilgi ve becerileri kullanabilmesine fırsat verme, dili öğrencinin seviyesine uygun olarak kullanma, yeni bilgi ve fikirleri basit bir şekilde anlatabilme, ders sırasında açıklama, soru ve tartışmaları etkili bir şekilde kullanabilme gibi öğretimsel davranışlar bulunmaktadır.

Özetle, yeterlik kavramı öğretmenlik mesleği açısından değerlendirildiğinde, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği görev ve sorumlulukları yerine getirebilmek için kişinin sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumlar olarak tanımlanabilir.

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından, pek çok alan uzmanı ve öğretmenin katılımıyla

öğretmenlik mesleği yeterliklerini belirlemek amacıyla çalışmalar yapılmış ve öğretmen yeterlikleri, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri ve Özel Alan Yeterlikleri olmak üzere iki başlık altında çalışılmıştır (MEB, 2008). Bu kapsamda öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine ilişkin 6 ana yeterlik alanı ve 31 alt yeterlik belirlenmiş ve bu yeterlikler 233 performans göstergesi şeklinde ifade edilmiştir. Belirlenen bu ana yeterlik alanları ve alt yeterlikler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

MEB Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri

<i>Ana Yeterlik Alanları</i>	<i>Alt Yeterlikler</i>
A- Kişisel ve meslekî değerler – meslekî gelişim	A1- Öğrencilere değer verme, anlama ve saygı gösterme A2- Öğrencilerin öğrenebileceğine ve başaracağına inanma A3- Ulusal ve evrensel değerlere önem verme A4- Öz değerlendirme yapma A5- Kişisel gelişimi sağlama A6- Mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama A7- Okulun iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlama A8- Mesleki yasaları izleme, görev ve sorumlulukları yerine getirme
B- Öğrenciyi tanıma	B1- Gelişim özelliklerini tanıma B2- İlgî ve ihtiyaçları dikkate alma B3- Öğrenciyi değer verme B4- Öğrenciyi rehberlik etme
C- Öğretme ve Öğrenme Süreci	C1- Dersi planlama C2- Materyal hazırlama C3- Öğrenme ortamlarını düzenleme C4- Ders dışı etkinlikleri düzenleme C5- Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme C6- Zaman yönetimi C7- Davranış yönetimi
D- Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme	D1- Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme D2- Değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencilerin öğrenmelerini ölçme D3- Verileri analiz ederek yorumlama, öğrencinin gelişimini ve öğrenmesi hakkında geri bildirim sağlama D4- Sonuçlara göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirme
E- Okul, aile ve toplum ilişkileri	E1- Çevreyi tanıma E2- Çevre olanaklarından yararlanma E3- Okulu kültür merkezi durumuna getirme E4- Aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsızlık E5- Aile katılımı ve işbirliği sağlama
F- Program ve içerik bilgisi	F1- Türk milli eğitiminin amaçları ve ilkeleri F2- Özel alan öğretim programı bilgisi ve uygulama becerisi F3- Özel alan öğretim programını izleme değerlendirme ve geliştirme

Tablo 2 incelendiğinde öğretme ve öğrenme sürecine ilişkin 7 alt yeterlik alanı belirlendiği görülmektedir. Buna göre öğretme ve öğrenme sürecinde öğretmenden; dersi planlama, materyal hazırlama, öğrenme ortamlarını düzenleme, ders dışı etkinlikleri düzenleme, bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme, zaman yönetimi ve davranış yönetimi becerilerine sahip olması beklenebilir. MEB (2008) tarafından gerçekleştirilen bu çalışmada, her alt yeterlik alanı için belirli performans göstergeleri de belirlenmiştir.

Dersi planlama yeterliğine ilişkin performans göstergelerine bakıldığında, öğretmenden; hazırladığı ders planında öğrenciyi merkeze alması, amaca uygun etkinlikleri, kaynakları, materyalleri ve değerlendirme etkinliklerini hazırladığı planda belirtmesi beklenir.

Öğretmenlerin öğretim etkinliklerindeki başarısı, onların öğretim etkinliklerini uygun olarak planlayabilme yeterliğiyle doğrudan ilgilidir (Taşdemir, 2006). Fakat bu noktada önemli olan, öğretmenin öğretim sürecine ilişkin planlar hazırlaması değil, hazırladığı planları öğretim sürecinde etkili bir şekilde hayata geçirebilmesidir.

Materyal hazırlama yeterliğine ilişkin performans göstergelerine bakıldığında, öğretmenden ders materyallerini hazırlarken; teknolojiden faydalanması, öğrenci görüşlerini dikkate alması, materyali öğrenilecek içeriğe uygun olarak hazırlaması ve materyalin kullanışlı ve ekonomik olmasına dikkat etmesi gibi davranışlar sergilemesi beklenir.

Materyal hazırlama konusunda öğretmenlerin özellikle öğretim teknolojilerinden faydalanması, hem öğrenme ortamının zenginleştirmekte hem de farklı öğrenci özelliklerine uygun etkinliklerin hazırlanmasını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca öğretim teknolojileri kullanılarak hazırlanan öğrenme ortamları, daha çok duyuya hitap edebildiği için öğrenci motivasyon ve başarısını da arttırmaktadır (Akkoyunlu ve Yılmaz, 2005).

Öğrenme ortamlarını düzenleme yeterliğine ilişkin performans göstergelerine bakıldığında, öğretmenden; öğrenme ortamını etkinlik türüne göre düzenleyebilmesi, ortamın fiziksel koşullarını kontrol altında tutabilmesi ve

teknolojik kaynakları etkili kullanabilmesi gibi davranışlar sergilemesi beklenir. Öğretmen, gerekli durumlarda öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla fiziksel mekâna müdahalelerde bulunabilmeli ve ortamı kontrol altında tutabilmelidir.

Ders dışı etkinlikleri düzenleme yeterliğine ilişkin performans göstergelerine bakıldığında, öğretmenden; ders dışı etkinlikler için plan hazırlaması, gerçekleştirilen etkinliklerin ders amaçlarına uygun olduğuna dikkat etmesi ve ders dışı etkinlikleri öğrencilerin özelliklerini dikkate alarak gerçekleştirmesi gibi davranışlar sergilemesi beklenir.

Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme yeterliğine ilişkin performans göstergelerine bakıldığında, öğretmenden; sınıf içi etkinlikleri öğrenci ihtiyaçlarına göre düzenleyebilmesi, bireysel öğrenme planları yapması, ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını bireysel farklılıkları dikkate alarak gerçekleştirmesi gibi davranışlar beklenir. Zira sınıflarda bulunan öğrenciler, farklı geçmiş yaşantılara ve kişilik yapılarına sahip, farklı ilgi ve yeteneklere sahip olan kişilerdir. Bu sebeple öğretmen, sınıftaki tüm öğrencilerin aynı hızda ya da aynı yöntemlerle öğrenebileceğini varsaymak yerine, öğretimsel uygulamalarını öğrencilerin özelliklerine göre çeşitlendirebilmelidir.

Zaman yönetimi yeterliğine ilişkin performans göstergelerine bakıldığında, öğretmenden; zamanı etkili kullanacak şekilde dersi planlaması, öğretme-öğrenme süreçlerinde zamanı etkili kullanması ve öğrencileri ders içi ve ders dışı zamanlarını etkili kullanabilmesi için yönlendirmesi beklenir.

Öğretim etkinlikleri için öğretmenlere ayrılan süre sınırlı olduğundan, öğretmenin zamanı etkili kullanması gerekmektedir. Ada (2000), öğretim zamanının etkili şekilde kullanılabilmesi için öğretmenlerin şu önerileri dikkate alması gerektiğini belirtmiştir:

- Derse zamanında başlama ve bitirme
- Dersin bölünmesinden kaçınma
- Rutin işler için gereksiz zaman harcamadan kaçınma
- İstenmeyen davranışların engellenmesi için fazla zaman harcamama
- Aktiviteler arasındaki geçişlerde kopukluk olmamasına özen gösterme.

Davranış yönetimi yeterliğine ilişkin performans göstergelerine bakıldığında, öğretmenden; öğrencilere yapıcı, açıklayıcı ve geliştirici geribildirimler vermesi, öğrencilerin başarılı yönlerini öne çıkarması, sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirlemesi ve öğrencilerin öz denetim becerilerini geliştirmesi için rehberlik etmesi beklenir.

Bu noktada öğretmenlerin, öğrenci davranışlarının kendi davranışlarının niteliğine göre şekilleneceğini ve öğretmenin uygun olmayan davranışlarının, istenmeyen öğrenci davranışına yol açabileceğini unutmamaları gerekir (Topçu, 2009). Ayrıca öğretmenlerin, öğrencilerle olan iletişimlerinde yapıcı bir tavır benimsemeleri ve öğrencileri motive etmeye yönelik geribildirimleri sınıf içinde istenmeyen davranışların oluşmasını azaltabilir.

MEB tarafından belirlenen ve Tablo 2'de sunulan yeterlik alanları öğretmenler için belirlenmiş mesleki yeterliklerdir. Bu yeterliklerin tamamının, gerek çalıştıkları kurumun yapısı sebebiyle gerekse de iş tanımının öğretmenlikten farklı olması sebebiyle, yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim elemanlarından beklenmesi mümkün değildir. Fakat gerek 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nda belirtilen görevler açısından incelendiğinde, gerekse de öğretme-öğrenme süreci açısından incelendiğinde, öğretim elemanlarının temel görevlerinden birinin de öğretim etkinliklerini sürdürmek olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında, öğretim elemanlarının da, öğretim sürecine ilişkin öğretmenlerden beklenen yeterliklere sahip olması gerekmektedir.

Öğretim sürecinin niteliği ve öğrenci öğrenmesinin sağlanması açısından bakıldığında; öğretim elemanlarından da, öğretmenlerde bulunması gereken sınıf yönetimi, zaman yönetimi, öğretim materyallerini etkili şekilde kullanma, öğretim teknolojilerini etkili kullanma, öğretim faaliyetlerini planlama vb. gibi öğretimsel yeterliklere sahip olması beklenebilir.

Bunun yanında her öğretim basamağında, öğretmenlerin davranışlarının öğrenciler üzerinde etkisi vardır (Aysu, 2007). Bu etkiye yükseköğretim kademesi açısından bakıldığında ise, öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmen adaylarının son eğitim kademesi olan eğitim fakültelerinde bu etkinin daha fazla

olduğu söylenebilir. Çünkü öğretmen adaylarının 4 yıllık lisans eğitimleri boyunca, mesleğe ilişkin temel bilgi ve becerileri öğrendikleri ve meslek hayatına atılmadan önceki son durakları eğitim fakülteleridir. Ayrıca, bu kademedeki öğretim elemanı davranışları, öğretmen adaylarına, öğretmenliğe başladıklarında kafalarında oluşturacakları öğretmen modeli üzerinde de etkili olması kaçınılmazdır. Bu sebeple, öğretim sürecine ilişkin öğretmenlerden göstermesi beklenen yeterlik ve davranışları, öğretmen yetiştirme sürecinin kilit öğelerinden biri olan ve öğretmen adaylarına mesleğe ilişkin temel bilgi, beceri ve tutumları kazandıracak olan öğretim elemanlarının da göstermesi beklenebilir.

2.1.4. Tutum Kavramı

Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Smith, 1968, Akt. Kağıtçıbaşı, 2010:110). İnceoğlu'na (2010: 13) göre ise tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir.

Allport' a göre tutum, bireyin bütün nesnelere karşı göstereceği tepkiler ve durumlar üzerinde, yönlendirici veya etkin bir güç oluşturan, ussal ve sinirsel bir davranışta bulunmaya hazır olma halidir (1935, Akt. Dağ, 2010). Bohner ve Wanke ise tutumu, insan bireyselliğinin merkez parçası olarak tanımlamışlardır (Akt. Temizkan, 2008).

Tutum kavramına ilişkin, alanyazında farklı tanımlara ulaşmak mümkündür. Bunun sebeplerinden birisi de her bilim insanının kavramı, kendi çalışma alanından tanımlamaya çalışmış olmasıdır. Fakat tutum kavramına ilişkin yapılan tanımlara bakıldığında, tutumun kısaca, bireyin herhangi bir olay, durum ya da kişiye ilişkin sahip olduğu bir tepki eğilimi olarak tanımlanabilir.

Her tutumun bir konusu vardır. Bir olay, bir durum, bir birey, bir nesne, bir topluluk, kültür vb. tutumun konusu olabilir. Ayrıca gelenek ve görenekler,

çeşitli davranış biçimleri ve günlük hayatta karşılaşılan hemen her şey tutumun konusu olabilmektedir. Fakat bireyler, çevresindeki her olay, kişi, nesne, kurum vs. hakkında bir tutuma sahip olmak zorunda değildir. (Temizkan, 2008: 462). Bireyin çevresinde olmak, birey için tutum oluşturmada yeterli bir unsur değildir. (Özalp, 1997: 293, Akt. Bodur, 2006). Birey çevresinde var olan çok sayıdaki insan, eşya, nesne, kurum, olay vs. arasından sadece kendisi için psikolojik olarak var olanlara karşı tutum sahibidir (Bodur, 2006).

Kağıtçıbaşı'ya (2010) göre tutum, gözlenebilen bir davranış değil, davranışa hazırlayan bir eğilimdir. Tutumlar kendileri gözlemlenemedikleri fakat gözlenebilen davranışlara yol açtıkları için olayları incelemede ara değişken olarak kullanılabilirler.

Erdoğan'a (2007), göre bireyin başka kişi, topluluk veya bir objeye karşı, inançlarının, hislerinin ve tepkilerinin oluşturduğu sistem olarak tanımlanan tutum, önceden bilindiği takdirde, davranışların önceden kestirilmesi ve kontrol edilmesi mümkün olabilmektedir.

Tutumların temel ortak özelliği, tutumların belirli örgütlenmiş düşünce yapılarını içermesidir. Sherif tutumları, diğer sıradan düşünce yapılarından ve bunların oluşturduğu davranışlardan ayırt etmek için altı ölçüt geliştirmiştir (Akt. Tolan, İsen ve Batmaz, 2006). Bunlar;

Ölçüt 1: Tutumlar doğuştan edinilmez, sonradan kazanılırlar. Buna göre tutumların doğuştan edilmediği ve öğrenme sürecinde ortaya çıktığı söylenebilir.

Ölçüt 2: Tutumlar, geçici düşünsel durumlar değildir; bir kez ortaya çıktıktan sonra, az ya da çok belirli bir süre devam ederler.

Ölçüt 3: Tutumlar, birey ile nesnelere arasındaki ilişkilere bir kararlılık ve düzenlilik kazandırır.

Ölçüt 4: Birey-nesne ilişkisinde, özellikle tutumlar aracılığıyla belirlenen bir etkilenme-güdülenme (yanlılık) süreci olarak ortaya çıkmaktadır. Herhangi bir olay, kişi ya da duruma karşı bireyin tutumu biçimlendiğinde, bireyin artık söz konusu duruma karşı tarafsız bir gözle bakması mümkün olmayacaktır.

Ölçüt 5: Tutumların oluşması ve biçimlenmesi için birbirleriyle karşılaştırılabilir birçok öğenin bir arada olması zorunludur. Bireyin bir nesneye karşı olumlu yada olumsuz bir eğiliminin oluşması, ancak o nesnenin diğer nesnelere karşılaştırılmasından sonra olabilir.

Ölçüt 6: Genel olarak kişisel tutumların oluşumu ile ilgili ilkeler, toplumsal tutumların oluşmasına da uygulanabilir. Toplumsal tutumlar, toplumsal nesne, değer, konu, grup ya da kurumlara yönelik tutumlardır.

2.1.5. Tutumu Oluşturan Öğeler

Tutumlar genellikle üç öğeden meydana gelir. Bunlar; bilişsel, duygusal ve davranışsal öğelerdir.

Bilişsel öge, bireyin düşünsel işleyiş süreciyle bağlantılı olup, düşünsel ya da zihinsel işleyişin sistemleştirilmesi ve sınıflandırılmasıyla ilgili bir öğedir. Bilişsel öge, uyarıcılar ile ilgili gerçeklere dayanan bilgi ve inançları içermektedir. Tutumun bilişsel ögesi, bireyin genellikle çevresindeki uyarıcılara ilişkin olarak yaşadığı deneyimlerden kaynağını alan bilgi birikimine dayanır (İnceoğlu, 2010: 24).

Çevre ile ilgili bilgi, duyum ve deneyimlerin sınıflandırılmasının yanı sıra, bu sınıflandırmaların olumlu, olumsuz olaylarla, arzulanan ya da arzulanan amaçlarla ilişkilendirilmesi söz konusudur. Böyle bir ilişkinin varlığı tutumun duygusal ögesini temsil eder (İnceoğlu, 2010: 21).

Davranışsal öge ise, bireyin belli bir uyarıcı grubundaki tutum konusuna karşı davranış eğilimini yansıtır. Bu davranış eğilimleri sözler ya da diğer hareketlerden gözlemlenebilir (İnceoğlu, 2010: 25).

Tutumların öğeleri, genellikle kendi aralarında tutarlılık gösterme eğilimindedirler. Bir ögesi olumlu olan bir tutumun genellikle diğer ikisi de olumlu, bir ögesi olumsuz olan bir tutumun ise genellikle diğer iki ögesi de olumsuz olma eğilimindedir.

Bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını birbiriyle uyumlu olarak etkileyen ve genellikle birbirleriyle uyumlu halde bulunan bu öğelerin güçleri de durumdan duruma farklılık gösterebilir. Yerleşmiş, güçlü tutumlarda üç öge de tam olarak bulunmakla birlikte, daha zayıf tutumlarda özellikle davranışsal öge çok zayıf olabilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010).

2.1.6. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum

Tutumlar gözlemlenememelerine karşın, bireylerin tutumları; onların sevgilerini, nefretlerini ve davranışlarını önemli ölçüde etkilerler (Morgan, 1999). Kişinin mesleğine olan etkisi açısından bakıldığında ise, kişinin mesleğine karşı olan tutumu, onun meslekteki başarısını etkileyen faktörlerden biridir. (Arastaman, 2013).

Eğitim sürecinin en önemli aktörlerinden biri olan öğretmenler özelinde düşünüldüğünde ise, öğretmenlerin mesleklerine ilişkin tutumları genel olarak onların mesleklerini sevmeleri, mesleklerine bağlı olmaları, toplumsal olarak mesleklerinin gerekli ve önemli olduğunun bilincine ulaşmaları ve dolayısıyla kendilerini sürekli geliştirmek durumunda olduklarına inanmaları ile ilgilidir (Temizkan, 2008). Kısacası öğretmenin mesleğine yönelik tutumu, onun mesleği nasıl algıladığını yansıtır ve onun meslekteki başarısını etkiler (Terzi ve Tezci, 2007; Üstün, Erkan ve Akman, 2004).

Bireyler doğuştan tutum sahibi olarak doğmazlar. Tutumlar, aile, akran grupları, kitle iletişim araçları vb. gibi unsurların etkisiyle öğrenme yoluyla sonradan kazanılırlar (Kağıtçıbaşı, 2010). Bireyin ilk tutumları aile üyelerine ve evde yaşanan konulara yöneliktir sonrasında ise bunlara arkadaşlar, okul, öğretmenler, dersler ve benzeri tutumlar eklenebilir (Ülgen, 1997: 90). Tutumlar öğrenme yoluyla kazanıldıkları için zaman içinde gelişme ve değişme gösterebilirler. Fakat tutumun gücü, bireyin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal özelliklerinin toplamına eşit olduğundan, tutum ne kadar güçlüyse o tutumu değiştirmek de o kadar güçtür (Yenilmez ve Özabacı, 2003).

Öğretmenlik bilgi ve becerinin yanı sıra, tutum ve düzenli alışkanlıkları da gerektiren bir meslektir. Bu nedenle okullarda öğrenim gören öğretmen adaylarının meslekle ilgili değer ve tutum kazanmaları da en az bilgi kadar gereklidir (Çeliköz ve Çetin, 2004). Öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumu, onların meslekteki başarı ve verimliliklerini etkileyen en önemli unsurlardan biridir (Erdem, Gezer ve Çokadar, 2005). Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları, onların mesleki davranışlarının en güçlü belirleyicilerinden biri olması sebebiyle, öğretmenlerin mesleği algılayış biçimlerini yansıtır. Bu nedenle öğretmenlerin öğrencilik yıllarındaki öğrenme yaşantıları, kendi meslek anlayışlarına temel teşkil etmektedir ve bu yüzden öğrenme yaşantılarının mesleğe yönelik olumlu tutumlar kazandıracak şekilde düzenlenmelidir (Çeliköz ve Çetin, 2004: 1).

Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları, tıpkı diğer tutumlar gibi öğrenme yoluyla sonradan kazanıldığı için, öğretmen adaylarına eğitimleri sırasında olumlu tutumlar kazandırabilmek mümkündür. Bu noktada ise görev ülkemizde öğretmen yetiştirme sürecinin merkezinde olan eğitim fakültelerine ve burada görev yapan öğretim elemanlarına düşmektedir.

Çeliköz ve Çetin'e (2004) göre, öğretmen adayları, eğitim süreçlerinde mesleklerine yönelik olumlu tutumlara sahip olarak yetiştirilebilirlerse, öğretmenlikleri sırasında; öğrencilere karşı daha olumlu tavırlar sergiler, içten ve samimi davranır, öğrencileri daha kolay motive eder, zamanlarını etkili kullanır, araştırmacı olur, yaratıcı düşünür, yenilikleri öğrenme ortamına daha kolay aktarır, katı kuralcı olmaz ve görevlerini eksiksiz yerine getirirler. Kısacası mesleklerini severek yapar, mesleklerinden zevk alır ve dolayısıyla bir öğretmenin görev, sorumluluk ve rollerini daha iyi bir şekilde üstlenebilirler. Bu da gerçekleştirilen öğretim sürecinin başarıya ulaşmasını kolaylaştırır. Nitekim, Devi (2005) tarafından yapılan çalışmada bunu destekler nitelikte sonuçlar ortaya koymuştur. Çalışma sonuçlarına göre; öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile öğretimin başarısı arasında orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Mesleğine ilişkin olumlu tutuma sahip öğretmenlerin, çocuklar üzerinde olumlu etkileri söz konusudur. Bu sebeple, geçirilen olumsuz yaşantılar sonucu mesleğine ilişkin olumsuz tutum sahibi olan öğretmenlerin tutumlarının olumluya dönüştürülmesi gelecek nesillerin eğitimi için son derece önemlidir (Aysu, 2007). Olumsuz tutumların değiştirilmesi için ise öncelikli olarak öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin, mesleğe yönelik tutumlarının belirlenmesi gerekmektedir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Yapılan alanyazın taraması sonucunda öğrencilerin; öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiş herhangi yerli ya da yabancı bir çalışmaya ulaşamamıştır. Buna rağmen, hem yükseköğretim, hem de diğer kademedeki eğitim kurumlarında öğreticilerin ve öğretim sürecinin değerlendirilmesini amaçlayan ve öğreticinin öğretimsel uygulamalarına ilişkin öğrenci algılarını belirlemeyi amaçlayan, yurtiçi ve yurtdışında yapılmış çeşitli çalışmalara ulaşılmıştır. Ayrıca, hem yükseköğretimde eğitim fakültelerindeki, hem de ortaöğretimde Anadolu Öğretmen Liselerindeki öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlayan çok sayıda çalışmaya ulaşılmıştır.

2.2.1. Öğretimsel Yeterlik ile İlgili Çalışmalar

Murcia, Torregrosa ve Pedreno (2015) tarafından yapılan çalışmada, yükseköğretimde öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerini değerlendirmek amacıyla bir veri toplama aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini yaşları 18 ile 27 arasında değişen, 1297 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında 649 öğrenciden toplanan veriler ile açılımlayıcı faktör analizi, 648 öğrenciden toplanan veriler ile doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analizler sonucunda 28 madde ve 3 boyuttan (planlama, gelişim, sonuç) oluşan, geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmış bir veri toplama aracı (Öğretim Performansı Değerlendirme Ölçeği) geliştirilmiştir. Ölçeğe ve alt

boyutlarına ilişkin Cronbach Alpha değeri ise; ölçeğin geneli için .94, planlama boyutu için .70, gelişim boyutu için .91 ve sonuç boyutu için .79 olarak hesaplanmıştır.

Şahin (2014) tarafından yapılan çalışmada, öğretim elemanlarının mesleki yeterliklerini gerçekleştirme düzeyleri ile üniversite öğrencilerinin okula bağlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. İlişkisel tarama modelinde olan araştırmanın evrenini Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde 2012-2013 eğitim öğretim yılında öğrenim görmekte olan 1726 öğrenci, örneklemini ise bu evrenden seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilmiş 314 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Arastaman (2006) tarafından geliştirilen "Okul Bağlılığı Ölçeği" ve araştırmacı tarafından geliştirilen "Öğretim Elemanları Mesleki Yeterlikleri Envanteri" kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretim elemanlarının mesleki yeterliklerini gerçekleştirme düzeyleri ve öğrencilerin okula bağlılıklarına ilişkin öğrenci görüşlerinin "orta düzeyde" olduğu ve öğretim elemanlarının mesleki yeterliklerini gerçekleştirmeleri ile öğrencilerin okula bağlılıkları arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ölçeğin alt boyutları açısından bakıldığında, öğrencilerin öğretim elemanlarını, diğer yeterlik alanlarına kıyasla, "iletişim becerileri" açısından en yeterli, "öğretim ilke ve yöntemleri" açısından ise en az yeterli algıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tutkun ve Gür Erdoğan (2012) tarafından yapılan çalışmada, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, öğretim elemanlarının öğrenme-öğretme süreçlerindeki yeterlik düzeylerine ilişkin algılarını belirlemek amaçlanmıştır. İlişkisel tarama modelinde gerçekleştirilen çalışmanın evrenini Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 3161 öğrenci, örneklemini ise bu evrenden oranlı örnekleme yöntemi ile seçilmiş 540 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrenciler öğretim elemanı yeterliklerini ne olumlu ne de olumsuz olarak değerlendirmektedirler. Cinsiyet değişkeni açısından, kız öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla öğretim elemanlarını daha yetersiz görmektedirler. Sınıf düzeyi değişkeni açısından 4. sınıf öğrencileri diğer sınıflardaki öğrencilere kıyasla öğretim elemanlarını daha

yetersiz görmektedirler. Öğretim türü değişkeni açısından ise, birinci öğretim öğrencileri ikinci öğretim öğrencilerine kıyasla öğretim elemanlarını daha yetersiz görmektedirler. Ayrıca öğrencilerin başarı düzeyi arttıkça, öğrencilerin öğretim elemanlarına ilişkin yeterlik algılarının olumlu yönde değiştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Arslantaş (2011) tarafından yapılan çalışmada, eğitim ve fen-edebiyat fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının "öğretim strateji-yöntem ve tekniklerini kullanma", "iletişim" ve "ölçme-değerlendirme" yeterliklerinin, öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Betimsel nitelikli olup tarama modelinde gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubunu; Kilis 7 Aralık Üniversitesi M. R. Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakülteleri ile Gaziantep Üniversitesi Eğitim ve Fen-edebiyat Fakültelerinde okuyan toplam 568 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; öğretim elemanlarının "öğretim strateji-yöntem ve tekniklerini kullanma" becerileri açısından yeterli düzeyde olmadıkları ve öğretim elemanlarının yarısından çoğunun "iletişim" ve "ölçme-değerlendirme" konusunda yeterli görülmediği tespit edilmiştir. Ayrıca Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, öğretim elemanlarını "öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini kullanma" ve "iletişim becerisi" konusunda Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencilerine göre daha yeterli gördükleri; erkek öğrencilerin kız öğrencilere, sosyal alanlarda okuyan öğrencilerin fen alanlarında okuyan öğrencilere kıyasla öğretim elemanlarını "iletişim becerisi" konusunda daha yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Cantekin (2009) tarafından yapılan çalışmada, genel liselerde görev yapan İngilizce öğretmenlerinin mesleki ve iletişimsel yeterlik algı düzeyi ve bu yeterlikleri kullanma düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Tarama modeline göre yürütülen çalışmanın evrenini, Ankara ili merkez ilçelerindeki genel liselerde 2007-2008 öğretim yılında görev yapan 404 İngilizce öğretmeni, örneklemini ise bu evrenden tabakalı örnekleme yoluyla seçilmiş olan 163 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, genel liselerde çalışan İngilizce öğretmenlerinin genel olarak mesleki yeterliklerinin kazanımına ve kullanabilmelerine ilişkin algı düzeylerinin "üst" düzeyinde olduğu

bulunmuştur. Ayrıca, öğretmenlerin mesleki yeterliklerini kullanabilmeleri önündeki bireysel engellerden en önemli üç engelin sırasıyla "Zamanımın yetmemesi; haftalık ders saatlerinin fazla olması", "Alan bilgisi konusunda yetersiz olmam" ve "Pratik yapacak yeterli imkânı bulamamam" olduğu bulunmuştur. Ayrıca araştırmada öğrencilerin iletişimsel yeterliklerine ilişkin algı düzeylerinin "üst" düzeyine yakın olduğu fakat öğretmenlerin mesleki yeterliklerine ilişkin algı düzeylerinden düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bağımsız değişkenler açısından ise öğretmenlerin mesleki yeterlik algı düzeylerinin cinsiyet, mezun oldukları bölüm, hizmet yılı ve hizmet içi eğitim etkinliklerine katılma durumuna göre farklılık göstermediği ancak eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

MEB (2008) tarafından yürütülen "Öğretmen yeterlilikleri: Öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlilikleri" adlı çalışmada öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri ana yeterlikler, alt yeterlikler ve bu alt yeterliklere ait performans göstergeleri şeklinde düzenlenmiştir. Bu kapsamda 6 ana yeterlik alanı, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesi belirlenmiştir. Bu ana yeterlik alanları ise "kişisel ve meslekî değerler", "meslekî gelişim", "öğrenciyi tanıma", "öğretme ve öğrenme süreci", "öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme", "okul, aile ve toplum ilişkileri" ve "program ve içerik bilgisidir." Bu ana yeterlik alanlarından "öğretme ve öğrenme süreci" yeterliklerine ilişkin alt yeterlikler ise; dersi planlama, materyal hazırlama, öğrenme ortamlarını düzenleme, ders dışı etkinlikleri düzenleme, bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme, zaman yönetimi ve davranış yönetimidir.

İngiltere'de, Okullar için Öğretim ve Gelişim Ajansı (TDA, 2007) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin sahip olması gereken mesleki yeterlik kriterleri belirlenmeye çalışılmış ve bu kriterler 3 ana başlıkta sıralanmıştır. Bunlar mesleki tutum, mesleki bilgi ve anlayış ve mesleki becerilerdir. Mesleki tutum kategorisinde; "çocuk ve gençlerle ilişkiler", "çalışma alanı", "diğer kişilerle iletişim ve birlikte çalışma" ve "kişisel mesleki gelişim" alt başlıkları bulunmaktadır. Mesleki bilgi ve anlayış kategorisinde; "öğrenme ve öğretme", "değerlendirme ve izleme", "konular ve müfredat", "matematik, bilgi

ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı”, “başarı ve çeşitlilik” ve “yasal ve gelişimsel konular” alt başlıkları bulunmaktadır. Mesleki beceriler kategorisinde ise; “planlama”, “öğretim”, değerlendirme izleme ve geribildirim verme”, “öğretimi ve öğrenmeyi gözden geçirme”, “öğrenme ortamları” ve “takım çalışması ve işbirliği” alt başlıkları bulunmaktadır. Bu alt başlıklardan “öğretim” alt başlığında ise; farklı öğretim yöntem ve materyallerini kullanma, sınıfta eşitliği ve katılımı ön plana çıkarma, dili öğrencinin seviyesine uygun olarak kullanma, yeni bilgi ve fikirleri basit bir şekilde anlatabilme ve ders sırasında açıklama, soru ve tartışmaları etkili bir şekilde kullanabilme gibi öğretimsel davranışlar bulunmaktadır.

Malm ve Lofgren (2006) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin mesleki yeterlikleri ve öğrencilerin öğretmen yeterliğine ilişkin algılarını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket ve görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen yeterliği algısı açısından, sınıflar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmen yeterliği ile okuldaki davranış biçimleri ve kişisel güven arasında yüksek düzeyde bir ilişkiye rastlanmıştır.

Buriss ve Buriss (2004) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen adaylarının farklı öğrenci grupları karşısındaki algılanan mesleki yeterlik ve güven düzeylerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında Amerika Birleşik Devletleri’nde bir üniversitede öğrenim görmekte olan 221 öğretmen adayına mesleki eğitim kursunun başında, 242 öğretmen adayına ise öğretimin sonunda anketler uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının büyük bir kısmının, mesleki yeterlikler konusunda kendilerini yeterli algıladıkları ve kendilerini farklı gruplarla iletişimde yeterli ve rahat hissettikleri tespit edilmiştir.

Tigelaar ve diğerleri (2004), tarafından yapılan çalışmada yükseköğretim bağlamında öğretimsel yeterliklere ilişkin bir çerçeve çizilmeye çalışılmıştır. Çalışma, yükseköğretimde görev yapan 62 alan uzmanı ile Delphi tekniğinde yürütülmüştür. Araştırma kapsamında yükseköğretim bağlamında öğreticilerin öğretimsel yeterliklere ilişkin “birey olarak öğretmen”, “alan uzmanı”, “öğrenme

süreçlerini kolaylaştıran”, “organize eden” ve “bilim adamı/yaşam boyu öğrenen” olarak 5 ana başlık belirlenmiştir. Bu başlıklar altında sıralanan ve araştırma kapsamındaki 62 alan uzmanının en az %75’inin 4 ya da 5 puan vererek çok önemli olduğunu belirttiği ve görüş birliğine vardığı maddelerin bazıları ise şu şekilde sıralanabilir. Öğretici; iletişim becerilerine sahip olmalı, öğrencilere karşı olumlu tutuma sahip olmalı, öğrencilere saygı göstermeli, geniş bir alan bilgisine sahip olmalı, alanındaki yeniliklerden haberdar olmalı, öğrencinin derse katılımını sağlayan materyaller kullanabilmeli, geribildirim verebilmeli, öğrencilerin derse katılımını sağlayabilmeli, öğrenciyi öğretimin merkezine almalı, beklenen öğrenme davranışlarını ölçebilecek ölçme araçlarını kullanabilmelidir.

Şen ve Erişen (2002) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretim elemanlarının gösterdikleri “etkili öğretmenlik özellikleri” belirlenmeye çalışılmıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen çalışma Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Teknik Eğitim Fakültesi bünyesinde çeşitli öğretmenlik programlarında görev yapan 82 öğretim elemanı ve öğrenim gören 150 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Çalışma kapsamında 9 alt boyut ve 95 maddeden oluşan, 5’li Likert tipinde derecelendirilmiş “Etkili Öğretmen Özellikleri” ölçeği geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmen adaylarının görüşlerine göre, "alanıyla ilgili ilke ve kavramları bilme" gibi bazı davranışların, öğretim elemanlarının çoğu tarafından gösterildiği, fakat 9 boyut ve 95 davranıştan oluşan etkili öğretmen özelliklerinin büyük bir çoğunluğunun öğretim elemanlarının "bir kısmı" tarafından sergilendiği veya öğretim elemanlarının "bir kısmı"nın bu davranışlarda yeterli olduğu anlaşılmaktadır. Öğretim elemanlarının görüşlerine göre ise, etkili öğretmenlik özelliklerini gösterme veya yapma konusu değerlendirildiğinde, öğretim elemanları, davranışların büyük bir çoğunluğunu "genellikle" gösterdiklerini ya da bu davranışlarda "oldukça yeterli" olduklarını ifade etmektedirler.

Smith ve Simpson (1995) tarafından yapılan çalışmada, yükseköğretimde, öğretimin etkili şekilde gerçekleştirilebilmesi için öğretim elemanlarının sahip olması gereken öğretim yeterliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Delphi tekniği

kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada, öğretim elemanı yeterliklerine ilişkin 34 madde, farklı üniversitelerde göreve yapmakta olan 33 yönetici ve öğretim elemanının görüşlerine sunulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre katılımcılar, toplamda 25 maddeye, 4 veya 5 puan vererek bu maddeleri önemli ya da çok önemli bulduğunu belirtmişleridir. Araştırma sonucunda, alan uzmanlarının üzerinde görüş birliğine vardığı ve en yüksek ortalama puana sahip olan maddeler ise şöyle sıralanabilir. Öğretim elemanı; öğrencilere farklı şekillerde faydalı geribildirimler verebilmeli, öğrencilere saygı ve anlayışla yaklaşmalı, çalışma alanında uzman olmalı ve sözlü ve yazılı iletişimde etkili olmalıdır.

Köseoğlu (1994) tarafından yapılan çalışmada, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Öğretmen Koleji'nde görev yapan öğretim elemanlarının yeterliklerine ilişkin görüşlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. 14 öğretim elemanı ve 115 öğrenci ile gerçekleştirilen araştırma örnek olay tarama modelindedir. Araştırma kapsamında 115 öğrenci ve 14 öğretim elemanına geliştirilen anket uygulanmış ve 14 öğretim elemanı araştırmacı tarafından ders esnasında en az 2'şer defa gözlemlenmiş ve toplamda 37 gözlem yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğretim süreçlerinin derse başlangıç aşamasına; öğretim elemanları kendilerini tamamen yeterli, öğrenciler ise öğretim elemanlarını çok az yeterli bulmaktadır. Gözlem sonuçlarına göre ise öğretim elemanları orta düzeyde yeterli bulunmaktadır. Öğretim süreçlerinin uygulama aşamasında; öğretim elemanları kendilerini tamamen yeterli bulmakta, öğrenciler ve gözlem sonuçları ise öğretim elemanları orta düzeyde yeterli bulmaktadır. Öğretim süreçlerinin uygulama aşamasında; öğretim elemanları kendilerini tamamen yeterli bulmakta fakat öğrenciler ise çok az yeterli bulmaktadır. Gözlem sonuçlarına göre ise öğretim elemanları orta düzeyde bulunmaktadır. Öğretim süreçlerinin değerlendirme aşamasında; öğretim elemanları kendilerini tamamen yeterli bulmakta fakat öğrenciler ve gözlem sonuçlarına göre öğretim elemanları orta düzeyde yeterli bulunmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri arasında anlamlı farklılıklar vardır. Öğretim elemanları kendilerini, öğrencilerin algıladığından daha olumlu algılamıştır. Gözlem sonuçları da öğrenci görüşlerini desteklemektedir.

2.2.2 Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumla İlgili Araştırmalar

Maliki (2013) tarafından yapılan çalışmada Niger Delta Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır. Tarama modelinde yapılan araştırmanın evrenini, Niger Delta Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 1608 öğrenci, örneklemini ise seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen 160 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında araştırmacı tarafından geliştirilen ve 24 maddeden oluşan veri toplama aracı uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik olumsuz tutuma sahip olduğu, mesleğe yönelik tutumun cinsiyet değişkeni açısından anlamlı şekilde farklılaştığı ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla mesleğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Demirtaş ve diğerleri (2011) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi ve öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde lisans programlarının 4. Sınıflarında öğrenim görmekte olan 1307 öğrenci; örneklemini ise tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilmiş toplam 380 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Çapa, Çakıroğlu Sarıkaya (2005) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Öğretmen Özyeterlik Ölçeği" ve Üstüner (2006) tarafından geliştirilen "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarının cinsiyet ve öğrenim görülen program değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaştığı, mesleğe yönelik tutumlarının ise araştırma değişkenlerine göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının özyeterlik algıları ile mesleğe yönelik tutumları arasında pozitif yönde ancak düşük düzeyde bir korelasyon olduğu belirlenmiştir.

Camadan ve Duysak (2010) tarafından yapılan çalışmada, farklı programlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik

tutumlarının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışma, Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 180 Sınıf Öğretmenliği, 101 İlköğretim Matematik Öğretmenliği, 42 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği, 33 Fen Bilgisi Öğretmenliği ve 30 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programı birinci sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 386 kişiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, tutum ölçeğinde Sosyal Bilimler (Sınıf, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Sosyal Bilgiler) alanı öğretmenlik programlarındaki öğretmen adaylarının, Fen Bilimleri (İlköğretim Matematik, Fen Bilgisi) alanındakilere göre daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Sınavsız öğrenci alan liselerden mezun olan öğretmen adaylarının, sınavla öğrenci alan liselerden mezun olanlara göre daha olumlu tutuma sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca kız öğretmen adaylarının, erkek öğretmen adaylarına kıyasla öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutumlara sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri programı tercih etme sırasına bağlı olarak ise tutum puanlarının anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Çeliköz (2010) tarafından yapılan çalışmada, giyim öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi ve bu tutumların bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Selçuk ve Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültelerinin Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi Öğretmenlik Programlarının 1. ve 4. sınıflarında öğrenim gören 820 Giyim ve Hazır Giyim öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, tesadüfi küme örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen 480 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, giyim öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğu ve kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının erkek öğrencilere kıyasla daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenim görülen sınıf düzeyi, öğrenim görülen öğretmenlik programı ve anne babanın eğitim düzeyi ile öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Doğan ve Çoban (2009) tarafından yapılan çalışmada, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve kaygı düzeylerinin belirlenmesini, tutum ve kaygı arasındaki ilişkinin incelenmesini ve tutum ve

kaygı düzeylerini etkileyen değişkenlerin saptanmasını amaçlamışlardır. Araştırma grubu, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi ve Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerinin oluşturduğu 321 kişidir. Çalışma kapsamında "Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği" ve "Beck Kaygı Envanteri" uygulanmıştır. Bulgular, öğrencilerin tutumlarının olumlu, kaygı düzeylerinin düşük ve tutum ile kaygı arasında düşük düzeyde negatif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Araştırma sonucunda; kız öğrencilerin, mesleğini yakınlarına önerenlerin, mesleğini sevenlerin ve iş bulma konusunda iyimser olanların, öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu bir tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca iş bulma konusunda karamsar olanların, daha kaygılı oldukları tespit edilmiştir.

Duran (2009) tarafından yapılan çalışmada, Anadolu Öğretmen Lisesindeki son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini; Anadolu Öğretmen Lisesinde öğrenim gören öğrenciler, örneklemini ise Marmara Bölgesindeki Anadolu Öğretmen Liselerinden rastgele seçilen 4 okulun 2007–2008 eğitim- öğretim yılında son sınıflarında öğrenim gören toplam 250 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, cinsiyet, anne eğitim durumu ve ailesinde öğretmen olma değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Ayrıca babaları ilköğretim mezunu olan öğrencilerin, babaları lise ve üniversite mezunu olan öğrencilere göre öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları, babaları lise mezunu olan öğrencilerin ise üniversite mezunu olan öğrencilere göre daha olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir.

Çapri ve Çelikkaleli (2008), tarafından yapılan çalışmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarını; cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelemek amaçlanmıştır. Araştırma grubu, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Teknik Eğitim Fakültesi son sınıflarında okuyan ve mezun olabilecek durumda olan toplam 250 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırmada; Erkuş, Sanlı, Bağlı ve Güven (2000) tarafından geliştirilen "Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği (ÖİTÖ)" ve Çakır,

Erkuş ve Kılıç (2000) tarafından geliştirilen "Aday Öğretmenin Kendine İlişkin Yeterlik Algısı Ölçeği (AÖKİYAÖ)" kullanılmıştır. Araştırma kapsamında kız öğretmen adaylarının hem öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının hem de mesleki yeterlik inançlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrenim görülen bölüm ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki olmadığı; buna rağmen Türkçe Öğretmenliği programında öğrenim gören öğrencilerin diğer programlarda öğrenim gören öğrencilere kıyasla daha yüksek mesleki yeterlik inancına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının eğitim gördükleri fakülte ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı fakat mesleki yeterlik inançlarına göre fakülteler arasında eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca fakülte değişkeni açısından elde edilen eta kare değeri ($\eta^2 = .91$) göz önünde bulundurulduğunda, fakülte değişkeninin öğretmen adaylarının mesleki yeterlik inançları büyük düzeyde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Çiçek Sağlam (2008) tarafından yapılan çalışmada, müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla 2007–2008 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Harran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören 126 öğrenciden 110 öğrenciye "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" uygulanmıştır. Çalışmada örneklem alma yoluna gidilmemiş ve tüm evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet, devam edilen sınıf düzeyi ve mesleği tercih sebebine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Genel olarak kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu, üst sınıflara doğru gidildikçe öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumunun arttığı ve mesleği sevdiği için tercih edenlerin öğretmenliğe yönelik tutumunun daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gürbüz ve Kışoğlu (2007) tarafından yapılan çalışmada, tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat fakültesi mezunlarıyla, eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının

çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Orta Öğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Bölümünde tezsiz yüksek lisans programına devam eden 103 fen-edebiyat fakültesi mezunu ile 117 eğitim fakültesi son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının fakülte değişkenine göre farklılaşmadığı fakat bayan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının erkek öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri incelendiğinde ise, mesleği, öğretmen olmak istediği için seçenlerin tutum puanı ortalamaları diğer sebeplerden seçenlere kıyasla daha yüksek bulunmuştur.

Sütcü (1997) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim ikinci kademe görev yapan din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin öğretmenlik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma evrenini Ankara iline bağlı merkez ilçelerdeki ilköğretim ikinci kademe okullarda görev yapan 180 din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem alma yoluna gidilmemiş ve evrenin tümüne ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin öğretmenlik tutumları ile katılımcıların cinsiyet, mezun oldukları ortaöğretim kurumu ve mezun oldukları yükseköğretim kurumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, öğretmenlerin kıdemlerinin arttıkça öğretmenlik tutum puanlarının azaldığı tespit edilmiştir.

Mack ve Jackson (1990) tarafından yapılan çalışmada, lise son sınıf öğrencilerinin bir kariyer olarak öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının ve öğretmenlik mesleği ile ilişkilendirilen koşullara ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma verileri 605 öğrenciden anket yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Afro-Amerikan kökenli öğrencilerin Avrupa kökenli öğrencilere oranla, öğretmenlik mesleğine daha fazla ilgi gösterdiği ve verilecek bursların öğrencilerin kariyer tercihini etkileyen önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca maddi destek, mesleğe ilişkin farkındalık, mesleğe ilişkin bilgi eksikliği, çevredeki insanlardan destek görememe gibi engelleyici faktörlerin de

azınlık öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine geçişinin önündeki engellerden bazıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel çözümleme yöntemlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmalar, araştırma ortamına göre saha ve laboratuvar araştırmaları; düzeylerine göre kuramsal ve uygulama araştırmaları; yöntemine ve zamanına göre tarihi, betimsel ve deneysel araştırmalar olarak sınıflandırılabilir (Kaptan, 1998: 45). Bilimsel araştırmalarda araştırma modelinin seçilmesi, araştırma sürecinin önemli bir parçasıdır. Araştırmanın amaçları, verilerin doğru ve ekonomik olarak toplanması ve analizi, araştırma modelinin seçilmesinde anahtar bir rol oynamaktadır (Balcı, 2011). Buradan hareketle bu çalışmada da araştırma modeli belirlenirken araştırmanın amaçları göz önünde bulundurulmuştur.

Bu araştırmanın üç temel amacı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi; İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algılarını belirlemek, ikincisi ise İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemektir. Araştırmanın ilk iki amacına bakıldığında, araştırmanın tarama modelinde betimsel bir çalışma olduğu söylenebilir.

Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Tarama modelinde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu

gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2014: 77).

Araştırmanın üçüncü amacı ise İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları ve öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu yönüyle araştırmanın ilişkisel tarama modelinde nicel bir araştırma olduğu da söylenebilir. İlişkisel araştırmalar, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve / veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırmalardır (Karasar, 2014: 81).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 4383 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2014-2015 eğitim-öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden bir, iki, üç ve dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırma evreninin tümüne ulaşılmasının güç olması ve fazla zaman almasından dolayı örneklem alma yoluna gidilmiştir. Katılımcıların seçiminde ulaşılabilirlik ve elverişlilik esasına dayalı olan uygun örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Uygun örnekleme yöntemi bazı araştırma konularında bilgilerin hızlıca toplanması amacıyla tercih edilen bir yöntemdir (Berg, 2001). Uygun örneklemede, araştırmanın amacına uygun ulaşılabilir çalışma grubunun seçimi, araştırma sürecinde zaman planlaması açısından avantaj sağlamaktadır (Frankel, Wallen & Hyun, 2012).

Örneklem büyüklüğünün kararlaştırılmasında, araştırmanın yönetsel yaklaşımı (nicel ve nitel), araştırmanın deseni, eş zamanlı incelenecek değişkenlerin sayısı, uygulanacak veri analizi yöntemleri, tahmin için kabul edilen güven düzeyi ve tolere edilecek sapma miktarı dikkate alınır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2010; 92). Bu çalışma kapsamında ise, örneklem büyüklüğünün belirlenmesi için şu formülden faydalanılmıştır (Balcı, 2011):

$$n = \frac{t^2(PQ)/d^2}{1 + \left(\frac{1}{N}\right)t^2(PQ)/d^2}$$

Bu formülde; N = Evren Büyüklüğü

n = Örneklem büyüklüğü

d = Tolerans Düzeyi (.05)

t = Güven Düzeyi (%99 için 2.58)

PQ = (.50) x (.50) = .25 Maksimum örneklem büyüklüğü için örneklem yüzdesi olmak üzere,

$$n = \frac{2.58^2(0.25)/0.05^2}{1 + (1/4383)2.58^2(0.25)/0.05^2} = 577.87$$

Formüle ilişkin yapılan hesaplamalar sonucunda, bu araştırma için örneklem büyüklüğü 4383 kişilik evren için %99 güven düzeyinde minimum 578 kişi olarak belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında Eğitim Fakültesi'nde farklı programlarda öğrenim görmekte olan 1086 öğrenciye veri toplama aracı uygulanmıştır. Veri toplama aracının uygulanması sürecinde, araştırmanın bağımsız değişkenleri de göz önünde bulundurulduğunda, her bölüm ve programdan öğrencinin örnekleme girmesinin sağlanması amacıyla İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin bütün programlarında uygulama yapılmasına dikkat edilmiştir. Yapılan uygulamalar sonrası eksik ve hatalı doldurulan formlar belirlenmiş ve bu formlar elenerek verilerin analizi geriye kalan toplam 1075 katılımcıdan elde edilen veriler ile gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak evreni oluşturan öğrenci sayısı ile kıyaslandığında, örnekleme oluşturan öğrenci sayısı evrenin %24.5'ini oluşturmaktadır. Alanyazında kabul edilen, evreni temsil edebilecek örneklem büyüklükleri açısından bakıldığında ise 4383 kişilik evren için 1075 kişilik örneklemin ".99" güven düzeyinde yeterli bir örneklem büyüklüğü olduğu görülmektedir. Bu bağlamda örneklemin evreni temsil edebilirliği açısından 1075 kişilik örneklem büyüklüğünün 4383 kişilik evren için yeterli olduğu söylenebilir.

Örnekleme yer alan kişilerin, bağımsız değişkenlere göre dağılımı Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3

Evren ve Örnekleme Yer Alan Öğrencilerin Bağımsız Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişken	Evren		Örneklem		
	n	%	n	%	
Cinsiyet	Kadın	2784	63.5	687	63.9
	Erkek	1599	36.5	388	36.1
	Toplam	4383	100	1075	100
Sınıf	1. Sınıf	1055	24.1	185	17.2
	2. Sınıf	983	22.4	294	27.3
	3. Sınıf	827	18.8	271	25.2
	4. Sınıf	1428	34.7	325	30.2
	Toplam	4383	100	1075	100
Öğrenim Görülen Program	Bilgisayar ve Öğretim Tek. Öğr.	259	5.9	98	9.1
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğr.	160	3.7	91	8.5
	İngilizce Öğretmenliği	237	5.4	62	5.8
	İ. Ö. Fen Bilgisi Öğretmenliği	364	8.3	97	9.0
	İ.Ö. Matematik Öğretmenliği	506	11.5	57	5.3
	Müzik Öğretmenliği	132	3.0	47	4.4
	Okul Öncesi Öğretmenliği	432	9.9	68	6.3
	Psikolojik Dan. ve Rehberlik	640	14.6	74	6.9
	Resim Öğretmenliği	219	4.9	79	7.3
	Sınıf Öğretmenliği	524	11.9	229	21.3
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	344	7.8	107	10.0
	Türkçe Öğretmenliği	347	7.9	39	3.6
	Zihin Engelliler Öğretmenliği	196	4.5	27	2.5
	Diğer	23	0.7	-	-
Toplam	4383	100	1075	100	
Öğretim Türü	Normal Öğretim	3398	77.5	885	82.3
	İkinci Öğretim	985	22.5	190	17.7
	Toplam	4383	100	1075	100

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Eğitim Fakültesi öğrencilerine üç bölümden oluşan bir veri toplama aracı uygulanmıştır. Veri toplama aracının birinci bölümünde "Kişisel Bilgi Formu", ikinci bölümünde Öğretim Elemanı Öğretimsel Yeterlik Ölçeği (ÖEÖYÖ), üçüncü bölümde ise Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (ÖMYTÖ) bulunmaktadır.

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Veri toplama aracının birinci bölümünde araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu bulunmaktadır.

Bu bölümde öncelikle araştırmanın amacı ve veri toplama aracında bulunan soruların nasıl cevaplandırılacağına ilişkin bilgiler verilmiştir. Bu bölümde araştırmanın daha sağlıklı yürütülebilmesi ve katılımcılardan samimi cevaplar alabilmek adına ad-soyad veya öğrenci numarası istenmemiştir.

Kişisel bilgi formunda öğrencilerin cinsiyetlerine, öğrenim gördükleri program, sınıf ve öğretim türüne ve ayrıca genel ağırlıklı not ortalamalarına ilişkin sorular bulunmaktadır. Ayrıca bu bölümde, öğrencilerin üniversite eğitimlerini tamamladıktan sonra öğretmen olarak çalışmak isteyip istemediklerine dair bir soru sorulmuştur. Fakat genel ağırlıklı not ortalamasına ve öğrencilerin üniversite eğitimlerini tamamladıktan sonra öğretmen olarak çalışmayı isteyip istemediklerine yönelik sorular, öğrencilerin büyük bir kısmı tarafından boş bırakıldığı ve bu sorulara ilişkin sağlıklı cevaplar alınamadığı için analizlere dahil edilmemiştir.

3.3.2 Öğretim Elemanı Öğretimsel Yeterlik Ölçeği

Veri toplama aracının ikinci bölümünde, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algılarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen "Öğretim Elemanı Öğretimsel Yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır.

Ölçek 17 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçektir. Ölçeğin geliştirilme sürecinde, öncelikli olarak ölçeğin ve araştırmanın kuramsal altyapısını oluşturmak amacıyla yerli ve yabancı kaynaklar taranmıştır. Bu kapsamda öğretmen ve öğretim elemanı yeterlikleri ile ilgili araştırmalar ve raporlar taranmış ve bu çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları incelenmiştir. Bu çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarından alınan ifadeler sonucunda 33 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur.

Yapılan alanyazın taraması sonucunda oluşturulan ve öğretim elemanlarının öğretim sürecinde sahip olması gereken yeterliklerle ilgili 33 maddeden oluşan bu madde havuzu kapsam ve anlaşılabilirlik açısından değerlendirilmek üzere ilköğretim ikinci kademedeki görev yapan bir Türkçe öğretmenine ve Eğitim Bilimleri Anabilim Dalından 7 öğretim üyesine sunulmuştur. Alınan geribildirimlere göre, 2 madde anlamca diğer maddelere benzer oldukları gerekçesiyle, 4 madde ise araştırılmak istenen kavramla doğrudan ilgili olmadığı gerekçesiyle hazırlanan deneme formundan çıkarılmıştır. Uzmanlardan alınan geribildirimlere göre düzenlenen maddelerin anlaşılabilirliklerini kontrol etmek amacıyla, bu maddeler İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde farklı program ve sınıflarda öğrenim gören 8 öğrenciye okutturulmuş ve maddelerin anlaşılabilirliği konusunda herhangi bir sıkıntı olmadığı görülmüştür.

Ardından 27 maddeden oluşan deneme formunun yapı geçerliğini test etmek amacıyla açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi, aynı yapıyı veya niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak, ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan istatistiksel bir tekniktir. Açımlayıcı faktör analizinde, değişkenler arasındaki ilişkiden hareketle faktör yapıları belirlenmeye çalışılırken, doğrulayıcı faktör analizinde daha önceden saptanmış bir hipotez, kuram ya da yapı test edilir (Büyüköztürk, 2007).

Açımlayıcı faktör analizi aşamasında, deneme formu 5'li Likert tipinde derecelendirilmiş ve İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin farklı program ve sınıflarda öğrenim gören 291 öğrenciye uygulanmıştır. AFA yapılmadan önce veri setinin faktör analizine uygunluğu test edilmiştir. Veri setinin faktör analizine uygunluğunun kontrolü için örneklem büyüklüğü, örnekleme yeterliliği

ve kayıp ve uç değerlerden arınlık gibi ölçütler kontrol edilmiştir. Öncelikle veri setindeki eksik/kayıp veriler kontrol edilmiş ve toplamda bulunan 42 kayıp veri buldukları serinin ortalaması atanarak giderilmiştir. Ardından KaiserMeyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik testi yapılmış ve verilerin faktör analizine uygunluğu incelenmiştir (KMO= .957; $\chi^2= 2711.01$; $sd=136$; $p=.000$). Örneklem büyüklüğü açısından alanyazında 300 ideal bir örneklem büyüklüğü olarak belirlense de (Tabachnick ve Fidell, 2007, s. 613); madde sayısının 5 katı ya da madde sayısının 10 katı gibi farklı kriterler de mevcuttur (Field, 2007, s.638,639). Deneme formundaki madde sayısı ($n=27$) ve örnekleme yeterliliğine ilişkin test sonucu (KMO= .957) dikkate alındığında 291 kişilik örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu söylenebilir.

Verilerin faktör analizine uygunluğu test edildikten sonra, ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla temel bileşenler analizi yöntemi ve Varimax dik döndürme tekniği uygulanarak faktör analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre düşük faktör yük değerlerine sahip olan ve anlamsal olarak ilgisiz boyutlarda yüksek yük değerlerine sahip olan maddeler (1, 2, 3, 4, 6, 17, 18, 21, 25, 27) atılmıştır. Tekrarlanan analizler sonrasında ise 17 madde ve tek boyuttan oluşan bir yapıya ulaşılmıştır. Tek boyuttan oluşan bu yapının toplam varyansın %51.3'ünü açıkladığı belirlenmiştir. Ulaşılan tek boyutlu yapıdaki maddelerin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı hesaplanmış ve “.94” bulunmuştur. Yapılan analizler sonrasında ulaşılan yapıya ilişkin maddelerin faktör yükleri, faktör ortak varyansları, özdeğer ve açıklanan toplam varyans değeri Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Öğretim Elemanı Öğretimsel Yeterlik Ölçeğine İlişkin AFA Sonuçları

Maddeler	1. Faktör	Faktör Ortak Varyansı
13. dersin amacına uygun materyalleri, öğretimi destekleyecek biçimde kullanırlar.	.783	.613
15. dersi öğrenciler için ilgi çekici hale getirirler.	.769	.591
22. alanlarındaki gelişmeleri derslerine yansıtırlar	.768	.590
10. dersin işlenişi ile ilgili öğrencilerin görüşlerini dikkate alırlar	.763	.581
11. ders için ayrılan süreyi etkili bir şekilde kullanırlar.	.744	.553
7. öğrencilerin derse aktif katılımını sağlarlar.	.742	.551
8. ders ile ilgili gerekli hazırlıkları yaparak derse gelirler.	.736	.542
19. konulara ilişkin uygun, düşündürücü sorular sorarlar.	.725	.525
20. derslerinde demokratik bir sınıf ortamı oluştururlar.	.725	.525
14. konuları öğrencilerin anlayabileceği şekilde açıklarlar.	.722	.522
26. görüşlerini ikna edici biçimde açıklarlar	.706	.498
12. sınıf ortamını olumsuz yönde etkileyebilecek durumları önlemede yeterlidirler.	.698	.487
23. alanları ile ilgili sorulara yanıt verebilecek yeterli bilgiye sahiptirler.	.686	.471
24. ders sırasında, ses tonunu sınıfın durumuna göre uygun bir şekilde ayarlarlar.	.686	.471
5. öğrenci performansı hakkında yeterli geribildirim verirler	.682	.466
16. dersin amaçlarına ilişkin bir ders planını dönem başında öğrencilerle paylaşırlar.	.625	.391
9. derslerde, öğretim teknolojilerini (projeksiyon, akıllı tahta, bilgisayar vb.) etkili bir şekilde kullanırlar.	.590	.348
Özdeğer	8.725	
Açıklanan Toplam Varyans	51.32	
Cronbach Alpha	.940	

Açımlayıcı faktör analizinin ardından, belirlenen tek faktörlü modelin veriye uyumunu test etmek amacıyla İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde farklı program ve sınıflarda öğrenim gören 361 öğrenciden elde edilen veriler ile doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. DFA için AMOS yazılımından faydalanılmıştır. Yapılan ilk doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ulaşılan değerler incelenmiş ve modelin veriye uyumunu iyileştirmek amacıyla düzeltme endeksleri kontrol edilmiştir. Ardından program tarafından önerilen ve

araştırmacı tarafından da uygun görölen modifikasyonlar yapılmıştır. Modifikasyonlar yapıldıktan sonra ulaşılan uyum iyiliği değerlerinin yanı sıra, değerlerin yorumlanmasında faydalanılan ve alanyazında kabul gören "mükemmel" ve "kabul edilebilir" uyum iyiliği değer aralıkları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5

Öğretim Elemanı Öğretimsel Yeterlik Ölçeğine İlişkin Uyum İyiliği Değerleri

Uyum İyiliği Değerleri	Mükemmel Uyum (M)	Kabul Edilebilir Uyum (K)	Tek Faktörlü Model
p^*	> .01 ya da .05	< .01 ya da .05	.003 (M)
χ^2/sd	≤ 2	2-5	1.412 (M)
RMSEA	$\leq .05$	$\leq .08$.033 (M)
RMR	$\leq .05$	$\leq .08$.036 (M)
SRMR	$\leq .05$	$\leq .08$.028 (M)
GFI	$\geq .95$	$\geq .90$.955 (M)
AGFI	$\geq .95$	$\geq .90$.935 (K)
CFI	$\geq .97$	$\geq .95$.987 (M)
NFI	$\geq .95$	$\geq .90$.958 (M)
NNFI	$\geq .95$	$\geq .90$.984 (M)

(şimşek, (2007); Çokluk, şekercioğlu ve Büyüköztürk, (2010); Meydan ve şeşen, (2011); Seçer, (2013))

Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen bütün uyum iyiliği değerlerinin mükemmel ya da kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan diğer uyum iyiliği değerleri göz önünde bulundurulduğunda, AFA sonrasında elde edilen tek faktörlü ölçek yapısının DFA ile de doğrulandığı söylenebilir.

3.3.3 Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği

Veri toplama aracının üçüncü bölümünde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Üstüner (2006) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Üstüner (2006) tarafından geliştirilen ölçek “Hiç Katılmıyorum” ile “Tamamen Katılıyorum” ifadeleri arasında beşli olarak derecelendirilmiş 34 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki 2, 5, 6, 7, 8, 15, 20, 21, 30 ve 32. maddeler tersten puanlanan olumsuz ifadelerdir. Orijinal ölçeğin geliştirilmesi sürecinde, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi (N:380) ve Fen ve Sosyal Bilimler Enstitüleri Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans programlarında N:120) öğrenim görmekte olan 500 öğrenciye uygulanmış ve eksik doldurulan ölçek formları değerlendirme dışı bırakıldıktan sonra 449 öğrenciden toplanan veriler üzerinden geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda 34 madde ve tek faktörden oluşan bir yapıya ulaşılmıştır. Ulaşılan tek faktörlü yapıda maddelerin faktör yükü değerlerinin “.41” ile “.74” arasında değerler aldığı, madde-test korelasyon değerlerinin “.42” ile “.74” arasında değiştiği, ölçeğin iç tutarlılık (Cronbach Alpha) katsayısının “.93” olduğu ve tek faktörlü yapının toplam varyansın %30’unu açıkladığı görülmüştür (Üstüner, 2006).

Bu araştırma kapsamında ise ölçeğin mevcut tek faktörlü yapısını test etmek için Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği’ne, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nin farklı sınıf ve programlarında öğrenim gören 334 öğrenciden toplanan veriler üzerinden doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin elde edilen uyum iyiliği değerleri ve alanyazında kabul edilen “mükemmel” ve “kabul edilebilir” uyum iyiliği değerleri tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği'ne İlişkin Uyum İyiliği Değerleri

Uyum İyiliği Değerleri	Mükemmel Uyum (M)	Kabul Edilebilir Uyum (K)	Tek Faktörlü Model
p*	> .01 ya da .05	< .01 ya da .05	.005 (M)
χ^2/sd	≤ 2	2-5	1.195 (M)
RMSEA	$\leq .05$	$\leq .08$.024 (M)
RMR	$\leq .05$	$\leq .08$.053 (K)
SRMR	$\leq .05$	$\leq .08$.037 (M)
GFI	$\geq .95$	$\geq .90$.928 (K)
AGFI	$\geq .95$	$\geq .90$.890
CFI	$\geq .97$	$\geq .95$.989 (M)
NFI	$\geq .95$	$\geq .90$.938 (K)
NNFI	$\geq .95$	$\geq .90$.984 (M)

(Şimşek, (2007); Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, (2010); Meydan ve Şeşen, (2011); Seçer, (2013))

Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda AGFI (.89) dışında elde edilen bütün uyum iyiliği değerlerinin mükemmel ya da kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan uyum iyiliği değerleri ve AGFI (.89) değerinin de kabul edilebilir sınırına çok yakın olduğu göz önünde bulundurulduğunda, tutum ölçeğinin tek faktörlü yapısının, DFA ile de doğrulandığı söylenebilir.

3. 4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında belirlenen üç alt probleme yanıt bulmak amacıyla nicel veri çözümleme tekniklerinden yararlanılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 21.0 ve AMOS 18 paket programlarından faydalanılmıştır.

Öğrencilerin, öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algılarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen ÖEÖYÖ kullanılmıştır. Öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla ise Üstüner (2006) tarafından geliştirilen "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Her iki ölçek de 5'li Likert olarak derecelendirilmiş ve ölçeklerde, öğrencilerin ifadelerine katılma derecesi "1" *Hiç*, "2" *Az*, "3" *Orta*, "4" *Çok*, "5" *Tam* şeklinde kodlanmıştır. Ölçeklerden alınan toplam puanın yükselmesi, katılımcıların bölümlerindeki öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algılarının ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Yapılan analizlerde, ölçeklerden elde edilen ortalama puanlar, Tablo 7'de yer alan puan aralıklarına göre değerlendirilmiştir.

Tablo 7

Katılımcıların Katılma Derecelerine İlişkin Puan Aralıkları

Katılma Derecesi	Puan Aralıkları
Hiç	1.00 – 1.80
Az	1.81 - 2.60
Orta	2,61 – 3,40
Çok	3,41 – 4,20
Tam	4,21 – 5,00

* (Puan aralığı $[5-1=4, 4/5=0.80]$ şeklinde hesaplanmıştır.)

Verilerin analizinde hangi istatistiksel analizlerin yapılacağına belirlenmesi amacıyla öncelikle elde edilen puanların normal dağılıma sahip olma durumu incelenmiştir. Bu amaçla, her iki ölçeğe ilişkin histogram, Q-Q grafiği, z puanı ve Skewness ve Kurtosis değerleri incelenmiştir. Ayrıca her iki ölçekten alınan toplam puanlara ilişkin mod, medyan ve aritmetik ortalama değerlerinin birbirine yakınlığı kontrol edilmiştir.

ÖEÖYÖ'ne ilişkin, Skewness değeri ".186", Kurtosis değeri ise ".099" olarak hesaplanmış; normal dağılıma ilişkin histogram ve Q-Q grafikleri incelenmiş; aritmetik ortalama, mod ve medyan değerleri kontrol edilmiş ve sırasıyla "53.38", "55.00" ve "53.00" bulunmuştur. Kontrol edilen bu parametrelerden hareketle ÖEÖYÖ'ne ilişkin verilerin normal dağılıma sahip

olduğu sonucuna varılmış ve bu ölçeğe ilişkin analizlerde parametrik istatistiksel tekniklerin kullanılmasına karar verilmiştir.

ÖMYTÖ'ne ilişkin Skewness değeri $-.752$, Kurtosis değeri ise $.364$ olarak hesaplanmış, normal dağılıma ilişkin histogram ve Q-Q grafikleri incelenmiş; aritmetik ortalama, mod ve medyan değerleri kontrol edilmiş ve sırasıyla 131.19 , 150.00 ve 135.00 bulunmuştur. Her ne kadar Skewness ve Kurtosis değerleri alanyazında kabul edilen sınırlar içerisinde kalsa da; diğer kriterlerin normal dağılıma uygun olmaması sebebiyle bu ölçeğe ilişkin verilerin normal dağılıma sahip olmadığı sonucuna varılmış ve bu ölçeğe ilişkin analizlerde parametrik olmayan istatistiksel tekniklerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Öğretim Elemanı Öğretimsel Yeterlik Ölçeği'ne ilişkin, katılımcıların ortalama puanlarının cinsiyet ve öğretim türü değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği t-testi kullanılarak, sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği ise tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ile analiz edilmiştir. Yapılan analizlerde sonuçlar, $p < .05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Tek yönlü varyans analizinde, gruplar arasındaki varyans homojenliğini belirlemek amacıyla Levene test istatistiğinden yararlanılmıştır. Levene testi sonucuna göre varyansların homojen olmadığı belirlenmiş ve çoklu grup karşılaştırmaları için Dunnett's C testi kullanılmıştır. Öğrenim görülen program değişkeni için yapılan analizlerde ise betimsel istatistiklerden faydalanılmıştır.

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği'ne ilişkin, katılımcıların ortalama puanlarının cinsiyet ve öğretim türü değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği Mann-Whitney U testi ile, sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği ise Kruskal-Wallis testi ile analiz edilmiştir. Ayrıca, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini belirlemek için etki büyüklüğü (r) değeri hesaplanmıştır. Analizler sonucunda hesaplanan etki büyüklüğü (r) değerini yorumlarken, $.01$ düzeyi küçük, $.03$ düzeyi orta, $.05$ düzeyi ise büyük etki düzeyi olarak kabul edilmiştir (Cohen, 1988; Akt. Coolican, 2009; 395). Yapılan analizlerde sonuçlar, $p < .05$ anlamlılık düzeyinde

değerlendirilmiştir. Kruskal-Wallis testi sonucunda, aralarında anlamlı farklılıklar tespit edilen grupların belirlenmesi için, Mann-Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Öğrenim görülen program değişkeni için yapılan analizlerde ise betimsel istatistiklerden faydalanılmıştır.

Yapılan ikili karşılaştırmalarda, karşılaştırma sayısı arttıkça hata oranı da artmaktadır. Bu hatayı engellemek için Benferroni düzeltmesi uygulanır. Benferroni düzeltmesi "anlamlılık düzeyi/analiz sayısı şeklinde uygulanır (Abdi, 2010). Bu çalışma kapsamında sınıf düzeyi bağımsız değişkeni için toplamda 6 farklı Mann-Whitney U analizi yapıldığı için ($0.05/6=.0083$), sınıf düzeyi değişkenine ilişkin analizlerde, anlamlılık düzeyi $p<.0083$ olarak kabul edilmiştir.

Öğrencilerin, öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı düzeyde ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Spearman korelasyon katsayısı değeri hesaplanmıştır. Yapılan analizlerde sonuçlar, $p<.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Uygulamadan elde edilen verilerle gerçekleştirilen güvenirlik analizi sonucunda ise Cronbach alpha değerleri; ÖEÖYÖ için .92, ÖMYTÖ için ise .95 olarak hesaplanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; öğrencilerin, derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesine ve elde edilen ortalama puanların farklı değişkenler (öğrenim görülen program, cinsiyet, sınıf düzeyi, öğretim türü) açısından incelenmesine yönelik betimsel ve çıkarımsal analizlerden elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi "Eğitim Fakültesi öğrencilerinin derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları ne düzeydedir ve bu algılar;

- öğrenim görülen program değişkenine göre ne düzeydedir?
- cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
- sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
- öğretim türü değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?"

şeklinde düzenlenmiştir. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algı düzeylerinin betimsel analizi Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

Öğretim Elemanı Öğretimsel Yeterlik Ölçeği'ne İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

	N	\bar{X}	S	Düzyey
Algı Düzeyi	1075	3.14	.69	Orta

Tablo 8'e göre İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algılarının "orta" düzeyde olduğu görülmektedir ($\bar{x}=3.14$). Buna göre İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki öğretim elemanlarının, öğretimsel yeterlikleri açısından öğrenciler tarafından tam anlamıyla yeterli algılanmadıkları söylenebilir.

Ulaşılan bu bulgu, Köseoğlu (1994) tarafından yapılan ve öğretim elemanlarının, öğrenciler tarafından dersi sunma aşamasında "orta" düzeyde yeterli ($\bar{x}=2.81$) bulunduğu çalışma sonuçlarıyla da paralellik göstermektedir. Arslantaş (2011) tarafından yapılan çalışmada da, eğitim fakültesinde görev yapan öğretim elemanlarının yarısı ($\bar{x}=3.08$), öğretim stratejiler-yöntem ve teknikleri açısından yeterli bulunmuştur. Tutkun ve Gür Erdoğan (2012) tarafından yapılan çalışmaya göre ise, öğrenciler öğretim elemanlarını öğrenme-öğretmen süreci yeterlikleri açısından ne olumlu ne de olumsuz değerlendirmektedirler.

Her ne kadar alanyazında araştırmanın bu bulgusu ile paralellik gösteren çalışmalar bulunsa da, her üniversite farklı öğretim elemanları bulunmasından dolayı, farklı örneklem grupları üzerinde yapılan çalışmalarda farklı sonuçların elde edilmesi de olasıdır.

4.1.1. Öğrenim Görülen Program Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algı düzeylerinin öğrenim görülen program değişkenine göre ne düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla betimsel istatistiklerden faydalanılmış ve bu istatistikler Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9

Programlara Göre, ÖEÖYÖ'ne İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Öğrenim Görülen Program	N	\bar{X}	S	Düzye
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	98	3.04	.65	Orta
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	91	3.30	.63	Orta
Fen Bilgisi Öğretmenliği	97	3.07	.59	Orta
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	57	2.84	.70	Orta
İngilizce Öğretmenliği	62	3.46	.80	Çok
Müzik Öğretmenliği	47	3.56	.83	Çok
Okul Öncesi Öğretmenliği	68	2.83	.64	Orta
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	74	3.26	.45	Orta
Resim Öğretmenliği	79	3.48	.69	Çok
Sınıf Öğretmenliği	229	3.01	.62	Orta
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	107	3.12	.71	Orta
Türkçe Öğretmenliği	39	3.11	.72	Orta
Zihin Engelliler Öğretmenliği	27	3.04	.81	Orta

Tablo 9'a göre, öğrencilerin öğretim gördükleri programlara göre, öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin ortalama puanlarının $\bar{X}=2.83$ (Okul Öncesi Öğretmenliği) ile $\bar{X}=3.56$ (Müzik Öğretmenliği) arasında değer aldığı görülmektedir. Programlara ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde İngilizce, Müzik ve Resim Öğretmenliği programlarında öğretim gören öğrencilerin, öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algılarının "çok" düzeyinde olduğu; diğer programlard öğretim gören öğrencilerin ise "orta" düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğrenim görülen programlar kendi arasında incelendiğinde ise, Müzik Öğretmenliği ($\bar{X}=3.56$), Resim Öğretmenliği ($\bar{X}=3.48$) ve İngilizce Öğretmenliği ($\bar{X}=3.46$) programlarındaki öğrencilerin, öğretim elemanlarının öğretimsel

yeterliklerine ilişkin ortalama puanlarının diğer programlara kıyasla, daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Okul Öncesi Öğretmenliği ($\bar{X}=2.83$) programında okuyan öğrencilerin ise öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin ortalama puanlarının, diğer tüm programlardaki öğrencilere göre daha düşük düzeyde olduğu söylenebilir.

Müzik Öğretmenliği ($\bar{X}=3.56$) ve Resim Öğretmenliği ($\bar{X}=3.48$) programları için elde edilen ortalama puanlara bakıldığında, bu programlardaki öğrencilerin, diğer alanlardaki öğrencilere kıyasla, öğretim elemanlarını, öğretimsel yeterlikleri açısından daha yeterli gördükleri söylenebilir. En yüksek iki ortalama puanın Müzik ve Resim Öğretmenliği olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Güzel Sanatlar Bölümü'nde öğrenim gören öğrencilerin diğer bölümlere kıyasla, öğretim elemanlarını daha yeterli algıladığı söylenebilir. Bununla birlikte, her iki programın da uygulamaya dayalı programlar olması ulaşılan bu bulgunun sebebi olarak gösterilebilir.

4.1.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla t-testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10

ÖEÖYÖ'ne ilişkin Ortalama Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	sd	t	p
Kız	687	3.15	.66	1073	-.782	.434
Erkek	388	3.12	.72			

Tablo 10'da gösterilen t-testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin bölümlerindeki öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algılarının, cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı

belirlenmiştir ($t_{(1073)} = -.782, p > .05$). Ölçekten alınan ortalama puanlar incelendiğinde, algı düzeyleri bakımından, kız öğrencilerin ($\bar{X} = 3.15$) erkek öğrencilere ($\bar{X} = 3.12$) kıyasla daha yüksek ortalamaya sahip olduğu fakat bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı söylenebilir. Bu durum Arslantaş (2011) ve Tutkun ve Gür Erdoğan (2012), tarafından yapılan çalışmalarla paralellik göstermekle birlikte; Young, Rush ve Shaw (2009) tarafından yapılan ve öğrenci cinsiyetinin, öğretim elemanına ilişkin yeterlik algısını etkilediğini tespit eden çalışma ile ters düşmektedir.

4.1.3. Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algı düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11

ÖEÖYÖ'ne İlişkin Ortalama Puanların Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Sınıf düzeyi	N	\bar{X}	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Fark (Dunn ett's C)
1	185	3.44	.76	Gruplar Arası	27.55	3	9.184			
2	294	3.20	.59	Grup içi	479.27	1071	.448	20.52	.000	1>2* 1>3* 1>4* 2>3* 2>4*
3	271	3.05	.63	Toplam	506.82	1074				
4	325	2.98	.70							

* $p < .05$

Tablo 11 incelendiğinde, öğrencilerin, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ile bölümlerindeki öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($F(3,1071) =$

20.52, $p < .05$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla hangi testin kullanılacağına karar vermek için gruplar arasındaki varyansın homojen olma durumu, Levene testi ile kontrol edilmiş ve varyansların homojen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p < .05$). Bu sebeple gruplar arasında yapılacak ikili karşılaştırmalarda Dunnett's C testi kullanılmıştır. Buna göre, birinci sınıf öğrencilerinin bölümlerindeki öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algı düzeylerinin iki, üç ve dördüncü sınıflara kıyasla anlamlı şekilde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ikinci sınıf öğrencilerinin de hem üç hem de dördüncü sınıf öğrencilerine kıyasla bölümlerindeki öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin daha yüksek yeterlik algı düzeyine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, Tutkun ve Gür Erdoğan (2012) tarafından yapılan ve dördüncü sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara kıyasla, öğretim elemanlarını daha yetersiz algıladıkları bulgusu ile de kısmen paralellik göstermektedir. Şahin (2014) tarafından yapılan çalışmada ise, öğrenim görülen sınıf değişkeninin, öğretim elemanlarının mesleki yeterliklerini gerçekleştirme düzeylerine ilişkin öğrenci algılarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 11 incelendiğinde, öğretim elemanlarını öğretimsel yeterliklerine ilişkin ortalama puanların, öğrenim görülen sınıf düzeyi arttıkça azaldığı görülmektedir. Bu durumun, öğrencilerin zamanla hem eğitim-öğretim süreci ve öğretim elemanlarına ilişkin daha fazla bilgi sahibi olmalarının, hem de mesleğe yönelik kaygı ve beklentilerindeki artışın, öğretim elemanına ilişkin beklentilerini yükseltmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılığın tespit edilememesi ise, öğrencilerin öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algılarının üçüncü sınıfta şekillendiği ve dördüncü sınıfa geçildiğinde, öğrenci algılarında büyük bir değişim olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

4.1.4. Öğretim Türü Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algı düzeylerinin öğretim

türü değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla t-testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12

ÖEÖYÖ'ne İlişkin Ortalama Puanların Öğretim Türü Değişkenine Göre t-testi Sonuçları

Öğretim Türü	N	\bar{X}	ss	sd	t	p
Normal Öğretim	885	3.13	.69	1073	-.347	.728
İkinci Öğretim	190	3.15	.65			

Tablo 12'de sunulan t-testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin bölümlerindeki öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algılarının, öğretim türü değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($t_{(1073)} = -.347, p > .05$). Ölçekten alınan ortalama puanlar incelendiğinde ise algı düzeyleri bakımından, normal öğretimdeki öğrencilerin ikinci öğretimdeki öğrencilere kıyasla daha yüksek ortalamaya sahip olduğu, fakat bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi "Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ne düzeydedir ve bu tutumlar;

- öğrenim görülen program değişkenine göre ne düzeydedir?
- cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
- sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
- öğretim türü değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?"

şeklinde düzenlenmiştir. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerine ilişkin betimsel analiz Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13

ÖMYTÖ'ne İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Tutum	N	\bar{X}	S	Düzy
Düzyi	1075	3.86	.73	Çok

Tablo 13'e göre İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının "çok" düzeyinde olduğu görülmektedir ($\bar{X}=3.86$). Buna göre, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının genel anlamda olumlu olduğu söylenebilir. Çalışmanın eğitim fakültesinde yapılmış olduğu da göz önünde bulundurulduğunda, araştırmanın bu bulgusunun beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Zira öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmen adaylarına bilgi ve beceri kazandırmanın yanında, mesleğe yönelik olumlu bir tutum kazandırmanın da amaçlanması, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumlarının bir sebebi olarak düşünülebilir.

Araştırmanın bu bulgusu alanyazındaki diğer çalışmalarla da tutarlılık göstermektedir (Andronache, Bocoş, Bocoş and Macri, 2014; Doğan ve Çoban, 2009; Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Tekerek ve Polat, 2011; Üstüner, Demirtaş ve Cömert, 2009; Musa & Bichi, 2015).

4.2.1. Öğrenim Görülen Program Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin öğrenim görülen program değişkenine göre ne düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla betimsel istatistiklerden faydalanılmış ve bu istatistikler Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14

Programlara göre, ÖMYTÖ'ne İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Öğrenim Görülen Program	N	\bar{X}	S	Düzey
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	98	3.64	.74	Çok
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	91	4.10	.53	Çok
Fen Bilgisi Öğretmenliği	97	4.05	.57	Çok
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	57	3.96	.79	Çok
İngilizce Öğretmenliği	62	3.90	.60	Çok
Müzik Öğretmenliği	47	3.93	.74	Çok
Okul Öncesi Öğretmenliği	68	3.67	.82	Çok
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	74	3.44	.77	Çok
Resim Öğretmenliği	79	3.95	.76	Çok
Sınıf Öğretmenliği	229	3.95	.65	Çok
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	107	3.74	.78	Çok
Türkçe Öğretmenliği	39	3.94	.83	Çok
Zihin Engelliler Öğretmenliği	27	3.61	.94	Çok

Tablo 14'e göre, öğrencilerin öğrendikleri programlara göre, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin ortalama puanlarının $\bar{X}=3.44$ (Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik) ile $\bar{X}=4.10$ (Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) arasında değer aldığı görülmektedir. Programlara ilişkin ölçekten alınan ortalama puanlar incelendiğinde, bütün programlardaki öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının "çok" düzeyinde olduğu görülmektedir. Program bazında oluşan ortalama puanlar incelendiğinde, bütün programlardaki öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu bir tutuma sahip olduğu söylenebilir.

Programlar kendi arasında incelendiğinde ise, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği ($\bar{X}=4.10$) ve Fen Bilgisi Öğretmenliği ($\bar{X}=4.05$) programlarındaki öğrencilerin, diğer programlara kıyasla, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanı ortalamalarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmekte ve bu programlardaki öğrencilerin, diğer programlardaki öğrencilere göre öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu bir tutum içerisinde olduğu söylenebilir. Öte yandan Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ($\bar{X}=3.44$) programındaki öğrencilerin, diğer programlardaki öğrencilere kıyasla, öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumsuz tutuma sahip olduğu da söylenebilir. Bu durum, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik programında öğrenim gören öğrencilerin, bölümleri ve okullardaki görevleri itibarıyla kendilerini bir öğretmenden ziyade psikolojik danışman olarak görüyor olmalarından kaynaklanabilir.

Konu ile ilgili alanyazındaki çalışmalara bakıldığında ise, öğrenim görülen program değişkenine ilişkin bir tutarlılıktan bahsetmek mümkün değildir. Benzer örneklem grupları üzerinde farklı yıllarda yapılan çalışmalara bakıldığında ise, öğrenim görülen program açısından, bulguların farklılaştığından söz etmek mümkündür (Demirtaş ve diğerleri, 2011; Üstüner vd., 2009). Bunun sebebi olarak ise, üniversitelerde her yıl yeni kayıt ve mezuniyet şeklinde gerçekleşen öğrenci değişiminin ve ülkenin yıllar içinde farklılaşan öğretmen ihtiyacının etkili olduğu söylenebilir.

4.2.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15

ÖMYTÖ'ne İlişkin Ortalama Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Toplamı	Sıra Ortalaması	U	Z	p	r
Kız	687	393421	572.67				
Erkek	388	184929	476.62	109463	-4.872	.000	.15
Toplam	1075						

Tablo 15'te gösterilen Mann-Whitney U testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin, cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir (U=109463; $p < .05$). Elde edilen analiz sonuçlarına göre, kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin erkek öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu bir tutum içinde olduğu ifade edilebilir. Hesaplanan etki büyüklüğü (r) değeri incelendiğinde ise, cinsiyet değişkeninin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları üzerinde "küçük" bir etkiye sahip olduğu görülmüştür (U=109463; $p < .05$, $z = -4.872$, $r = .15$).

Alanyazında, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile ilgili yapılmış araştırmalarda, cinsiyet değişkeni ile tutum arasındaki ilişki açısından tam anlamıyla bir tutarlılık yoktur. Alanyazında konu ile ilgili benzer çalışmalar incelendiğinde, birçok çalışmada, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiş ve kadın öğretmen adaylarının erkeklere göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya konmuştur (Camadan ve Duysak, 2010; Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Çeliköz, 2010; Çetinkaya, 2007; Çetinkaya, 2009; Güdek, 2007; Güneşli ve Aslan, 2009; Maliki, 2013; Oral, 2004; Pehlivan, 2004; Sağlam, 2008; Temizkan, 2008; Tekerek ve Polat, 2011). Fakat bazı çalışmalarda ise mesleğe yönelik tutumun cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. (Çapa ve Çil, 2000; Demirtaş ve diğerleri, 2011; Karahan, 2005; Semerci ve Semerci, 2004).

Bu anlamda öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve cinsiyet değişkenine ilişkin araştırma bulgularının, alanyazındaki çalışmaların çoğunluğu ile tutarlılık gösterdiği söylenebilir. Elde edilen bu sonuç ise, toplumumuzda öğretmenlik mesleğinin daha çok bir kadın mesleği olarak algılanıyor olmasının, kız öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarını olumlu yönde etkiliyor olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

4.2.3. Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16

ÖMYTÖ'ne İlişkin Ortalama Puanların Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Fark	r
Birinci sınıf	185	606.79				1-2, 1-3	.12, .20
İkinci sınıf	294	531.45				2-3	.09
Üçüncü sınıf	271	474.65	3	21.79	.000		
Dördüncü sınıf	325	557.60				4-3	.14
Toplam	1075						

Tablo 16'ya göre, öğrencilerin, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($\chi^2=21.79$; $p<.0083$). Bu farkın hangi grup ya da gruplar lehine olduğunu belirlemek amacıyla, olası her alternatif için Mann-Whitney U testleri yapılmıştır (1 ile 2; 1 ile 3; 1 ile 4; 2 ile 3; 2 ile 4; 3 ile 4). Yapılan analizler sonucunda, birinci sınıf öğrencileri ile ikinci ve üçüncü sınıf öğrencileri arasında birinci sınıflar lehine; ikinci ve üçüncü sınıflar arasında ikinci sınıf öğrencileri lehine ve üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri arasında

dördüncü sınıflar lehine anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Sınıf ortalamalarına bakıldığında ise birinci sınıf öğrencilerinin diğer sınıflardaki öğrencilere kıyasla öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Dördüncü sınıfların ise diğer sınıflarla karşılaştırıldığında, mesleğe yönelik tutumlarının daha düşük düzeyde olduğu söylenebilir. Hesaplanan etki büyüklüğü (r) değerlerine bakıldığında ise, tüm sınıf düzeyleri için, öğrenim görülen sınıf düzeyinin mesleğe yönelik tutum üzerindeki etkisinin *küçük* düzeyde olduğu söylenebilir.

Ayrıca sınıf düzeylerine ilişkin sıra ortalamalarına bakıldığında ise, öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça artması beklenen mesleğe yönelik tutumun, üçüncü sınıfa kadar azaldığı görülmektedir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun üst sınıflara doğru gidildikçe düşmesi, öğretmen adaylarına bilgi ve beceri kazandırmanın yanında mesleğe yönelik olumlu tutum da kazandırması beklenen eğitim fakülteleri için olumlu bir durum olmadığı söylenebilir. Bu durum, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin, öğretmen adaylarına mesleğe yönelik olumlu tutum kazandırma açısından kısmen yetersiz kaldığı şeklinde de yorumlanabilir.

Üçüncü sınıflar ile kıyaslandığında, dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında meydana gelen artışın ise, Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri ile staj okullarına gönderilen öğretmen adaylarının okul ortamını görmesinden ve bunun onların tutumlarını olumlu etkilemesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Alanyazında, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile ilgili yapılmış araştırmalarda, sınıf düzeyi değişkeni ile tutum arasındaki ilişki açısından bir tutarlılıktan söz etmek mümkün değildir. Güdek (2007) tarafından yapılan çalışmada, birinci sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları dördüncü sınıflara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Buna karşın Köğçe, Aydın ve Yıldız (2010) tarafından yapılan çalışmada ise, dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının, birinci sınıftakilere kıyasla anlamlı şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sağlam (2008) ve Oral (2004) tarafından yapılan çalışmalarda ise, öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumun üst sınıflara doğru gidildikçe arttığı tespit edilmiştir. Erdem ve Anılan (2000) ve Şen (2006) tarafından yapılan çalışmalarda ise, öğrenim görülen sınıf düzeyi ve mesleğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Çapa ve Çil (2000) tarafından yapılan çalışmada ise, üçüncü sınıf öğrencilerinin ikinci sınıflara kıyasla mesleğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu, buna karşın üçüncü ve dördüncü sınıflar ile ikinci ve dördüncü sınıflar arasında mesleğe yönelik tutum açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

4.2.4. Öğretim Türü Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin öğretim türü değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17

ÖMYTÖ’ne İlişkin Ortalama Puanların Öğretim Türü Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Bölüm Türü	N	Sıra Toplamı	Sıra ortalaması	U	Z	p
Normal Öğretim	885	479935	542.30	80270	-.980	.327
İkinci Öğretim	190	98415	517.97			
Toplam	1075					

Tablo 17’de gösterilen Mann-Whitney U testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin, öğretim türü değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir (U=80270; $p > .05$, Z= -.980). Sıra ortalamaları incelendiğinde ise, tutum düzeyleri bakımından, normal öğretimdeki öğrencilerin ikinci öğretimdeki öğrencilere kıyasla daha yüksek tutum puanı ortalamasına sahip olduğu fakat bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı söylenebilir.

4. 3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi "Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları ile öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" şeklinde düzenlenmiştir.

Bu amaçla Spearman Brown korelasyon katsayısı hesaplanmış ve öğrencilerin; öğretim elemanlarına ilişkin öğretimsel yeterlik algılarıyla, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($r=.206$; $p<.05$).

Bu bulgudan hareketle, öğrencilerin öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları arttıkça, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının da artacağı şeklinde yorumlanabilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Bu çalışmada İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin; öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ve derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algılarını belirlemek ve bu ikisi arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmanın problem cümlesi "İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve derslerine giren öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları ne düzeydedir?" şeklinde oluşturulmuştur. Araştırma, nicel yöntemli ve ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır. Araştırma sonucunda elde edilen araştırma bulgularından hareketle aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- 1) İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algılarının ($\bar{x}=3.14$) "orta" düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, öğretim elemanlarını öğretimsel yeterlikleri açısından tam anlamıyla yeterli görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- 2) Öğrenim görülen bölüm türü değişkeni açısından elde edilen bulgulara bakıldığında, diğer programlara kıyasla, Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Programında ($\bar{x}=3.56$) okuyan öğrencilerin öğretimsel yeterlikleri açısından öğretim elemanlarını en yeterli, Okul Öncesi Öğretmenliği ($\bar{x}=2.83$) programında okuyan öğrencilerin ise en az yeterli algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

- 3) Programlar açısından en yüksek ortalama puanı Müzik Öğretmenliği ($\bar{X}=3.56$) ve Resim Öğretmenliği ($\bar{X}=3.48$) programının aldığı göz önünde bulundurulduğunda, güzel sanatlar alanında öğrenim gören öğrencilerin, fen ve sosyal bilimler alanındaki öğrencilere kıyasla, öğretimsel yeterlikler açısından öğretim elemanlarını daha yeterli algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.
- 4) Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında, cinsiyet değişkeninin, öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin öğrenci algısını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.
- 5) Öğrenim görülen sınıf düzeyi açısından bakıldığında, birinci sınıf öğrencilerinin, diğer sınıflara kıyasla, öğretimsel yeterlikleri açısından öğretim elemanlarını daha yeterli bulduğu, dördüncü sınıf öğrencilerinin ise en az yeterli bulduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- 6) Öğretim türü değişkeni açısından bakıldığında, normal ve ikinci öğretim öğrencilerinin, öğretim elemanının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- 7) İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının ($\bar{X}=3.86$) "çok" düzeyinde olduğu ve öğrencilerin mesleğe yönelik olumlu bir tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- 8) Öğrenim görülen program değişkeni açısından bakıldığında, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği programında öğrenim gören öğrencilerin, diğer programlara kıyasla öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha yüksek, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik programında öğrenim gören öğrencilerin ise daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- 9) Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında, kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, erkek öğrencilere kıyasla daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- 10) Öğrenim görülen sınıf düzeyi açısından bakıldığında, dördüncü sınıfa kadar, öğrenim görülen sınıf düzeyi yükseldikçe öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarında düşüş yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

- 11) Öğretim türü değişkeni açısından bakıldığında, normal ve ikinci öğretim öğrencilerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- 12) Öğrencilerin; öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin algıları ile, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($r=.206$; $p<.05$).

5.2. Öneriler

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında araştırmacı ve uygulayıcılar için önerilere yer verilmiştir.

5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler

- 1) Her eğitim-öğretim döneminin sonunda, öğrenci otomasyonu vasıtasıyla, öğrencilerin o dönemde ders aldığı öğretim elemanları ve derslere ilişkin, ders ve öğretim elemanı değerlendirme anketleri kullanılarak geri bildirim alınabilir.
- 2) Öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin, programlar arasında oluşan algı farklılıklarının sebepleri, öğretim elemanlarının katılımıyla Anabilim Dalı ve program bazında yapılacak toplantılar ile irdelenebilir.
- 3) Öğretim elemanlarına ilişkin yeterlik algısının yükseltilmesi amacıyla, eğitim-öğretim yılının sonunda, fakülte yöneticileri ve her programdan öğrenci temsilcilerinin katılımı ile yapılacak olan toplantılar ile öğrencilerden öğretim elemanlarına ilişkin beklentileri hakkındaki görüşleri alınıp, bu görüşler öğretim elemanları ile paylaşılabilir.
- 4) Araştırma sonuçlarına göre dördüncü sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelik tutum puanı ortalamaları, birinci sınıf öğrencilerine kıyasla daha düşük bulunmuştur. Öğrenci ve öğretim elemanları ile toplantılar yapılarak, fakülteden mezun olmak üzere olan bir öğrencinin mesleğe yönelik tutumunun, birinci sınıfta öğrenim gören bir öğrenciden daha düşük olmasının sebepleri irdelenebilir.

5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

- 1) Öğretim elemanlarının öğretimsel yeterliklerine ilişkin, programlar arasında oluşan algı farklarının sebeplerini belirlemek amacıyla nitel çalışmalar yapılabilir.
- 2) Öğrencilerin, öğretim elemanlarını, sahip olmaları beklenen diğer yeterlikler açısından nasıl algıladıkları nicel ve nitel çalışmalarla araştırılabilir.
- 3) Öğrenci algıları ile arasında bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla, öğretim elemanlarının kendi öğretimsel yeterliklerine ilişkin öz-yeterlik algıları araştırılabilir.
- 4) Yapılacak boylamsal bir çalışma ile aynı öğrenci grubunun öğretmenlik mesleğine yönelik tutumunun lisans eğitimleri boyunca nasıl değiştiği araştırılabilir.
- 5) Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkileyen faktörler, yapılacak nitel ve nicel çalışmalarla belirlenmeye çalışılabilir.
- 6) Bu çalışma İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileriyle sınırlıdır. Benzer bir çalışma daha büyük örneklerle tekrar edilerek, ülke genelindeki duruma ilişkin bir çıkarımda bulunulmaya çalışılabilir.

KAYNAKÇA

- Abdi, H. (2010). Encyclopedia of research design. In Neil Salkind (Ed.), *Holm's sequential bonferroni procedure* (pp. 1-8). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Ada, S.(2000). Sınıf yönetimini etkileyen faktörler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 1-8.
- Akkoyunlu, B., ve Yılmaz, M. (2005). Türetimci çoklu ortam öğrenme kuramı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 9-18.
- Akkuzu, N. (2012). *Kimya Öğretmen Adaylarının Mesleki Yeterlik Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Altunçekiç, A., Yaman, S., ve Koray, Ö. (2005). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeyleri ve problem çözme becerileri üzerine bir araştırma (Kastamonu ili örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 93-102.
- Arastaman, G. (2006). *Ankara ili lise birinci sınıf öğrencilerinin okula bağlılık durumlarına ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arastaman, G. (2013). Eğitim ve fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin öz-yeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(2), 205-217.
- Arslantaş, H.İ. (2011). Öğretim elemanlarının öğretim stratejileri-yöntem ve teknikleri, iletişim, ölçme değerlendirme yeterliklerine yönelik öğrenci görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 487-506.
- Aysu, B. (2007). *Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Balcı, A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem teknik ve ilkeler* (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Başar, H. (2001). *Sınıf yönetimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Başaran, İ.E. (2000). *Örgütsel davranış*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Berg, B.L. (2001). *Qualitative research methods for the social sciences* (4th edition). Boston: Allyn and Bacon.

- Bodur, M. (2006). *Eğitim fakóltesi programlarının farklı lise çıkışlı öğrencilerin öğretmenlik tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludađ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Burriss, K., and Burriss, L. (2004). Competency and comfort: Teacher candidates' attitudes toward diversity. *Journal of Research in Childhood Education, 18*(3), 199-209.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (7. baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Camadan, F., ve Duysak, A. (2010). Farklı programlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması: Rize Üniversitesi örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi, 30*-42.
- Cantekin, Ö. F. (2009). *Genel liselerde görev yapan İngilizce öğretmenlerinin mesleki ve iletişimsel yeterlikleri*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çakır, Ö., Erkuş, A., ve Kılıç, F. (2000). Mersin Üniversitesi 1999-2000 yılı öğretmenlik meslek bilgisi programının (ÖMBP) çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. Mersin Üniversitesi Araştırma Fonu Saymanlığı EF (ÖÇ) 2000-1 No'lu Araştırma Projesi.
- Çakır, Ö., Kan, A., ve Sünbül, Ö. (2006). Öğretmenlik meslek bilgisi ve tezsiz yüksek lisans programlarının tutum ve özyeterlik açısından değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi, 2*(1), 36-47.
- Çapa, Y., ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi, 18*, 69-73.
- Çapa, Y., Çakıroğlu, J., ve Sarıkaya, H. (2005). The development and validation of a Turkish version of the teachers' sense of efficacy scale. *Education and Science, 30*(137), 74-81.
- Çapri, B., ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakólterine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi, 9*(15), 33-53.

- Çeliköz, M. (2010). *Giyim öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi Bölümü, Konya.
- Çeliköz, N., ve Çetin, F. (2004). Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, (162).
Web:http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/162/celikoz-cetin.htm adresinden 1 mayıs 2015'te alınmıştır.
- Çetinkaya, R. (2007). *Türkçe Öğretmeni adaylarının yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çetinkaya, Z. (2009). Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *İlköğretim Online*, 8(2), 298- 305.
- Çiçek Sağlam, A. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-69.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve Lisrel uygulamaları*. Ankara: PegemA Akademi.
- Coolican, H. (2009). *Research methods and statistics in psychology*. London: Hodder.
- Dağ, E. (2010). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler arasındaki ilişki (İzmir ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Demirtaş, H. (2014). Sınıf yönetimin temelleri. H. Kiran (Ed.), *Etkili sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık, ss. 1-34.
- Demirtaş, H., Cömert, M., ve Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 96-111.
- Devi Usha, V.K. (2005). *A study of role conflict, job satisfaction and select presage variables discriminating between successful and less successful secondary school women teachers of Kerala*. Unpublished Doctoral Thesis, University of Calicut, India.

- Doğan, T., ve Çoban, A.E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 34(153),157-168.
- Duran, O. (2009). *Anadolu öğretmen liselerinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Durmuşoğlu, M.C., Yanık, C., ve Akkoyunlu, B. (2009). Türk ve Azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 76-86.
- Ekici, G. (2006). Meslek lisesi öğretmenlerinin öğretmen öz-yeterlik inançları üzerine bir araştırma. *Eurasian Journal of Educational Research*, 24, 87-96.
- Ekici, G. (2008). Sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 98–110.
- Erdem, A.R., ve Anılan, H. (2000). PAÜ Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (7), 146-152.
- Erdem, A.R., Gezer, K., ve Çokadar, H. (2005, 28-30 Eylül). *Ortaöğretim fen-matematik ve sosyal alanlar öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları*. 14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde sunuldu, Denizli.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Alkım.
- Erdoğan, İ. (2007). *İşletmelerde davranış* (7.baskı). İstanbul: Miad.
- Erginer, E., Erginer, A., ve Bedir, G. (2009). Eğitim fakültelerinde görevli öğretim elemanlarının akademik kökenleri ve öğretmen yeterliklerinin incelenmesi üzerine bir çalışma, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 9(2), 93-108.
- Erkuş, A., Sanlı, N., Bağlı, M.T., ve Güven, K. (2000). Öğretmenliğe ilişkin tutum ölçeği geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 25, 116, 27-34.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Edge Akademik Yayıncılık.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme* (3. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Fraenkel, J., Wallen, N., and Hyun, H.H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). Boston: McGraw Hill.
- Fritz, C.O., Morris, P.E., and Richler, J.J. (2012). Effect size estimates: current use, calculations, and interpretation. *Journal of Experimental Psychology: General*. 141(1), 2-18.
- Gökçe, E. (2000). Yirmi birinci yüzyılın öğretmeni. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 25(270), 35–43.
- Gönüllü, Y. (2009). *Bürokrasi ile öğretmen yeterliği arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Güdek, B. (2007). *Eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı 1. ve 4. Sınıf öğrencilerinin müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutumlarının öğrenciye ait farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gündüz, H.B. (2003). Bir meslek olarak öğretmenlik. M.D. Karslı, (Editör). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İkinci Baskı. Ankara: Öğreti.
- Güneyli, A., ve Aslan, C. (2009). Evaluation of Turkish prospective teachers' attitudes towards teaching profession (Near East University case). *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1, 313–319.
- Gürbüz, H., ve Kışoğlu, M. (2007). Tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Atatürk Üniversitesi örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 71-83.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum algı iletişim*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Bilim Kitap Kirtasiye Ltd. Şti.
- Karahan, H. (2005). *Ortaöğretim kurumlarında görev yapan coğrafya öğretmenlerinin, diğer öğretmenlerle öğretmenlik tutumları açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi* (14. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Korthagen, F.A.J. (2004). In search of the essence of a good teacher: towards a more holistic approach in teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 20, 77-97.
- Köğçe, D., Aydın, M., ve Yıldız, C. (2010). Freshman and senior pre-service mathematics teachers' attitudes toward teaching profession. *The International Journal of Research in Teacher Education*, 2(1), 2-18.
- Köseoğlu, K. (1994). *İlköğretime öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretim elemanı yeterliklerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kuran, K. (2002). Öğretmenlik mesleği (niteliği ve önemi). Türkoğlu, A. (Editör). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Mikro.
- Lunenberg, M. (2002). Designing a curriculum for teacher educators. *Eropean Journal of Teacher Education*, 25(2-3), 263-277.
- Mack, F.R-P. and Jackson, T.E. (1990, 5-8 February). High school student attitudes about teacher education as a career choice: comparison by ethnic/racial group, Paper presented at the Annual Meeting of the Association of Teacher Educators, Las Vegas, Nevada.
- Maliki, A.E. (2011). Attitudes towards the teaching profession of students from the Faculty of Education, Niger Delta University. *International Journal of Social Science Research*, 1(1), 11-18.
- Malm, B., and Lofgren, H. (2006). Teacher competence and students' conflict handling strategies. *Research in Education*, 76, 62-73.
- MEB. (2008). *Öğretmen yeterlilikleri: Öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlilikleri*. Ankara: Devlet Kitapları.
- Meydan, C.H., ve Şeşen, H. (2011). *Yapısal eşitlik modellemesine AMOS uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Morais, M.A., Neves, I.P., and Alfonso, M. (2005). Teacher training processes and teachers' competence - a sociological study in the primary school. *Teaching and Teacher Education*, 21, 415-437.
- Moreno, J.M. (2005). *Learning to teach the knowledge society*. World Bank.
- Morgan, C.T. (1999). *Psikolojiye giriş* (13. Baskı). (Çev: H. Arıcı ve diğerleri). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.

- Murcia, J.A.M., Torregrosa, Y.S., and Pedreno, N.B. (2015). Questionnaire evaluating teaching competencies in the university environment: Evaluation of teaching competencies in the university. *New Approaches in Educational Research*, 4(1), 54-61.
- Musa, A. ve Bichi, A.A. (2015). Assessment of Prospective Teachers Attitudes towards Teaching Profession: The Case of Northwest University, Kano-Nigeria. *IOSR Journal of Research & Method in Education*, 5(3), 17-24.
- Nas, R. (1992). İlköğretime öğretmen yetiştirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 363-368.
- Nijveldt, M., Beijsaard, D., Brekelmans, M., Verloop, N., and Wubbels, T. (2005). Assessing the interpersonal competence of beginning teachers: The quality of the judgment process. *International Journal of Educational Research*, 43, 89-102.
- Oğuzkan, A.F. (1985). *Orta dereceli okullarda öğretim: Amaç, ilke, yöntem ve teknikler*. Ankara: Emel Matbaacılık.
- Oral, B. (2004). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eurasian Journal of Educational Research*, 15, 88-98.
- Özdemir, S.M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 14(2), 277-306.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem A.
- Parry, S.B. (1996). The quest for competencies. *Training*, 33(7), 48-54.
- Pehlivan, K.B. (2004). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve okul tutumları arasındaki ilişki. *Eurasian Journal of Educational Research*, 14, 211-218.
- Sağlam, Ç.A. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-69.
- Seçer, İ. (2013). *SPSS ve Lisrel için pratik veri analizi analiz ve raporlaştırma* (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seferoğlu, S.S. (2001). Sınıf öğretmenlerinin kendi meslekî gelişimleriyle ilgili görüşleri, beklentileri ve önerileri. *Millî Eğitim Dergisi*, 149, 2-18.
- Semerci, N., ve Semerci, Ç. (2004). Türkiye’de öğretmenlik tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 137-146.

- Sharbain, I.H.A., and Tan, K.E. (2012). Pre-service teachers' level of competence and their attitudes towards the teaching profession. *Asian Journal of Social Sciences and Humanities*, 1(3), 14-22.
- Smith, K.S., and Simpson, R.D. (1995). Validating teaching competencies for faculty members in higher education: a national study using the delphi method. *Innovative Higher Education*, 19(3), 223-234.
- Sütçü, M.A. (1997). *Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin öğretmenlik tutumları (Ankara ilinde bir araştırma)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, A.E. (2004). Öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5(8), 58-62.
- Şahin, M. (2014). Öğretim elemanlarının mesleki yeterliklerini gerçekleştirme düzeyleri ile üniversite öğrencilerinin okul bağlılıkları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(2), 571-584.
- Şen, B. (2006). *Sınıf öğretmenliği adaylarının öğretmenlik tutumları ile öğrenme ve ders çalışma stratejileri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şen, H.Ş., ve Erişen, Y. (2002). Öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretim elemanlarının etkili öğretmenlik özellikleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 99-116.
- Şimşek, A. (2009). *Öğretim tasarımı*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Şimşek, Ö.F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş: Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Ekinoks Yayıncılık.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem A.
- Tabachnick, B.G., and Fidell, L.S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Taşdemir, M. (2006). Sınıf öğretmenlerinin planlama yeterliklerini algılama düzeyleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(3), 1-21.
- Tebbs, T.J. (2000). *Assesing teachers' self-efficacy towards teaching thinking skills*. Unpublished doctoral dissertation, University of Connecticut, USA.
- Tekerek, M., ve Polat, S. (2011, 22-24 Eylül). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları*. 5. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumunda sunuldu, Elazığ.

- Temizkan M. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Bilimleri Dergisi*, 6(3), 461-486.
- Terzi, A.R., ve Tezci, E. (2007). Necatibey eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52, 593-614.
- Tigelaar, D.E.H., Dolmans, D.H.J.M., Wolfhagen, I.H.A.P., and van der Vleuten, C.P.M. (2004). The development and validation of a framework for teaching competencies in higher education. *Higher Education*, 48(2), 253-268.
- Training and Development Agency for Schools (TDA). (2007). Professional standards for teachers why sit still in your career?. Web: <http://www.nationalstemcentre.org.uk/dl/405ada5b461b1b1f977fb761d79b9186c2a7b918/19301-professional%20standards%20for%20teachers.pdf> adresinden 1 mayıs 2015'te alınmıştır.
- Tolan, B., İsen, G., ve Galip, S. (2006). *Ben ve toplum*. İstanbul: Salyangoz.
- Topçu, Z.N. (2009). *Sınıf öğretmenlerinin genel yeterliliklerine ve öğrenme ihtiyaçlarına ilişkin algıları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türk Dil Kurumu (2015). *Güncel Türkçe Sözlük*. Web: http://tdk.gov.tr/index.php?Option=com_gts&view=gts adresinden 4 Mayıs 2015 tarihinde alınmıştır.
- Tutkun, Ö.F., ve Gür Erdoğan, D. (2012). Sakarya üniversitesi eğitim fakültesi öğrencilerine göre öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretim elemanlarının yeterlikleri. *Akademik Bakış Dergisi*, 30, 1-11.
- Türkmen, Ş. (2003). *Uygulamada öğretmen*. Ankara: Alp Yayınevi.
- Ülgen, G. (1997). *Eğitim psikolojisi: kavramlar, ilkeler, yöntemler, kuramlar ve uygulamalar*. İstanbul: Alkım.
- Üstün, E., Erkan, S., ve Akman, B. (2004). Türkiye'de okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 129-136.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 45, 109-127.

- Üstüner, M., Demirtaş, H., ve Cömert, M. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği). *Eğitim ve Bilim*, 34(151), 140-155.
- Wang, H.L. (2005). *Early childhood educators' perceptions of professional competence in preschool settings*. Unpublished doctoral dissertation, Pennsylvania State University, USA.
- Yenilmez, K., ve Özabacı, N.Ş. (2003). Yatılı öğretmen okulu öğrencilerinin matematik ile ilgili tutumları ve matematik kaygı düzeyleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(14), 132-146.
- Young, S., Rush, L., and Shaw, D. (2009). Evaluating gender bias in regarding ratings of university instructors' teaching effectiveness. *International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 3(2), 1-14.

EKLER

Ek 1. Uygulama İzin Yazısı

Ek 2. Öğretim Elemanı Öğretimsel Yeterlik Ölçeği

Ek 3. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği

Ek 1. Uygulama İzin Yazısı

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 54007119-044- 788
Konu : Anket Uygulaması

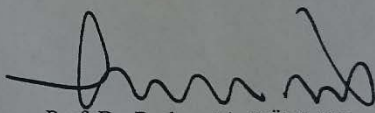
09 Haziran 2015

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi : Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 05.06.2015 tarih ve 50235129-25-1415 sayılı yazısı.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencilerinden Onur BALI'nın; Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ danışmanlığında yürütmekte olduğu, "Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarının Öğretimsel Yeterliliklerine İlişkin Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışması kapsamında, Fakültemiz öğrencilerine yönelik anket uygulamasında bir sakınca bulunmamaktadır.

Gereğini ve bilgilerinizi arz ederim.

 Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ
 Dekan

12.06.2015 1848

T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ GELEN EVRAK	
GEN. SEK.	GEN. SEK. YRD.
YAP. İŞL. VE TEH. DAL.	PERS. DAL. BŞK.
ID. MALİ İŞL. DAL.	ÖĞR. İŞL. DAL. BŞK.
SAG. KIM. VE S. DAL.	BİLGİ İŞL. DAL. BŞK.
REKTÖRLÜK Y. DAL.	HUKUK BİLİM.
STRATEJİ GELİŞTİRME DAL.	KON. SEK. BŞK.
DİŞ. İLİŞKİLER DAL.	YÜRÜMLER VE İLETİMLER
BİL. ARŞ. PRO. YON.	GÜVENLİK BİRİMİ
10 Haziran 2015 7688	

İnönü Üniversitesi Merkez Kampüsü 44280 MALATYA
Telefon: (0 422) 377 30 00 Faks: (0 422) 341 00 42
e-posta: eğitim_dekanlik@inonu.edu.tr Elektronik Ağ : www.inonu.edu.tr

Bilgi için:

EK 2. Öğretim Elemanı Öğretimsel Yeterlik Ölçeği

Sevgili Öğrenciler,

Hazırlamakta olduğum yüksek lisans tezim kapsamında görüşlerinize ihtiyaç duymaktayım. Araştırma kapsamında kullanılacak bu form üç bölümden oluşmaktadır. Bölümlere ilişkin yönergeler, bölüm başlarında verilmiştir. Bu çalışma kapsamında toplanacak bütün veriler, bilimsel bir çalışma dışında hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Bu sebeple formun hiçbir yerine adınızı yazmanız gerekmemektedir.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Arş. Gör. Onur BALI
Eğitim Bilimleri Bölümü

BİRİNCİ BÖLÜM

Cinsiyetiniz: () Erkek () Kadın Sınıfınız: () 1. Sınıf () 2. Sınıf () 3. Sınıf () 4. Sınıf

Bölümünüz: Genel Ağırlıklı Not Ortalamanız (GANO) :

Öğretim Türü: () Normal Öğretim () İkinci Öğretim

Üniversiteyi bitirdikten sonra öğretmen olarak çalışmak istiyor musunuz: () Evet () Hayır

İKİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde derslerinize giren öğretim elemanlarına ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Bu bölümde yer alan ifadeler, derslerinize giren öğretim elemanlarının geneline ilişkin bir çıkarım yapmayı amaçladığından, bu bölümü tek bir öğretim elemanını göz önünde bulundurarak değil, derslerinize giren bütün öğretim elemanlarını düşünerek cevaplayınız. İfadeleri okuyarak, ifadelere katılma derecenizi (X) şeklinde işaretleyiniz.

Madde No	Bölümümüzdeki öğretim elemanları,	Hiç	Az	Orta	Çok	Tam
	Katılma dereceniz					
1	dersin amaçlarına ilişkin bir ders planını dönem başında öğrencilerle paylaşırlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	dersin işlenişi ile ilgili öğrencilerin görüşlerini dikkate alırlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	ders ile ilgili gerekli hazırlıkları yaparak derse gelirler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	dersi öğrenciler için ilgi çekici hale getirirler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	derslerde, öğretim teknolojilerini (projeksiyon, akıllı tahta, bilgisayar vb.) etkili bir şekilde kullanırlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	öğrencilerin derse aktif katılımını sağlarlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	konulara ilişkin uygun, düşündürücü sorular sorarlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	derslerinde demokratik bir sınıf ortamı oluştururlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	ders için ayrılan süreyi etkili bir şekilde kullanırlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	konuları öğrencilerin anlayabileceği şekilde açıklarlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	ders sırasında, ses tonunu sınıfın durumuna göre uygun bir şekilde ayarlarlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	görüşlerini ikna edici biçimde açıklarlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	alanları ile ilgili sorulara yanıt verebilecek yeterli bilgiye sahiptirler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	alanlarındaki gelişmeleri derslerine yansıtırlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	dersin amacına uygun materyalleri, öğretimi destekleyecek biçimde kullanırlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	sınıf ortamını olumsuz yönde etkileyebilecek durumları önlemede yeterlidirler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	öğrenci performansı hakkında yeterli geribildirim verirler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Ek 3. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bu bölümde öğretmenlik mesleğine yönelik tutumunuzu belirlemeyi amaçlayan ifadeler bulunmaktadır. İfadeleri okuyarak, ifadelere katılma derecenizi (X) şeklinde işaretleyiniz.

Madde No	Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum İfadeleri	Hiç	Az	Orta	Çok	Tam
	Katılma Dereceniz					
1	Öğretmen olma düşüncesi bile bana cazip geliyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Öğretmenlik mesleği bana sıkıcı geliyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Öğretmen olmayı kendime yakıştırıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Tekrar bir meslek tercihinde bulunmam söz konusu olsa yine öğretmenliği seçerdim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Öğretmenliğin bana göre bir meslek olmadığını düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Öğretmenliğin yaşam tarzıma uygun olmadığını düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Öğretmenliğin kişiliğime uygun olmadığını düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Öğretmenlik mesleğini seçtiğime pişman oluyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Öğretmenlikte başarılı olacağıma inanıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Öğretmenlik mesleğiyle ilgili olan bu bölümü seçmiş olmaktan hoşnutum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Öğretmenlik mesleğinde karşılaştığım zorlukları aşabileceğime inanıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Zor şartlar altında dahi öğretmenlik yapmak isterim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Öğretmenlik mesleğinin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Öğretmenliğe ilişkin özel bir yeteneğim olduğu kanısındaım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Öğretmenliğin bana uygun bir meslek olmadığını düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Öğretmenliğin bir şeyler üretip yaratmam için bana fırsatlar vereceğini düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Öğretmenliği profesyonel bir biçimde yürütebileceğime inanıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	İnsanlara bilmedikleri bir şeyleri öğretecek olma düşüncesi beni mutlu ediyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Öğretmenlik yapan insanlara sempati duyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Öğretmen olacağıma düşünmek beni korkutuyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Bir meslek tercih etme durumunda olanlara öğretmenliği tavsiye etmem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Öğretmen olduğumda yapabileceğim çok şey olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Öğretmenliğin çalışma koşulları bana çekici geliyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde başarılı olmayı önemserim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Öğretmenlik yapan kişilerle sohbet etmekten hoşlanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Eğitim, öğrenme, öğretme ve öğretmenlik konularında tartışır, konuşurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Bilgili ve yeterli bir öğretmen olacağıma düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Öğretmenliğin toplumda bana saygınlık kazandıracağına inanıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Halen okumakta olduğum öğretmenlik programını isteyerek seçtim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Öğretmenlik mesleğinin bana sıkıntılar yaşatmasından endişe duyuyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Öğretmenlik yaparak vereceğim eğitim aracılığıyla insanların yaşamına yön vermeyi gurur verici buluyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32	Eğitim, öğrenme, öğretme, öğretmenlik konularında konuşmaktan hoşlanmam.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33	Öğretmen olduğumda çevre tarafından bana yeterli değer verileceğine inanıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34	Öğretmenlik mesleğinin devamlılığı bana güven veriyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)